
YMPÄRISTÖKASVATUSTA KÄSITÖILLÄ ALAKOULUIKÄISILLE

Käsityömalleja WWF:n koulukiertueeseen uhanalaisista hyönteislajeista Suomessa

Kuva 1. Hyönteisaskartelut luonnossa

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

kevät, 2019

Sanna-Mari Savonmäki

Hämeenlinna
Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Terapeuttinen ohjaustoiminta

Tekijä	Sanna Savonmäki	Vuosi 2019
Työn nimi	Ympäristökasvatusta käsitöillä alakouluikäisille, Käsityömalleja WWF:n koulukiertueeseen uhanalaisista hyönteislajeista Suomessa	
Työn ohjaaja	Paula Rantamaa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tehtiin tilaustyö WWF Suomen ympäristökasvatukseen sisältyvään koulukiertueeseen, joka toteutettiin vuonna 2017 Suomen alakouluissa. Teemana koulukiertueessa oli ”Vuosisata metsässä – lahopuun salatut elämät” Suomen tasavallan 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Kiertueen tavoitteena oli laajentaa oppilaiden ymmärrystä metsäluonnon monimuotoisuudesta ja lahopuun merkityksestä siitä riippuvaisille lajeille.

Tilaaajan toiveena ja opinnäytetyön tavoitteena oli saada aikaan Suomessa uhanalaisista ja harvinaisista hyönteisistä käsityömalleja sekä -ohjeita alakoulun oppilaille. Tutkimustehtävänä oli selvittää, miten kierrätysmateriaaleja käyttäen voi tuottaa alakoululaisille sopivat ja ympäristöystävälliset askarteluohjeet.

Opinnäytetyössä toteutettiin tuotteensuunnittelun kaarta, joka sisälsi ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen. Taustateorioina käytettiin ympäristö- ja käsityökasvatuksen teorioita. Koska valmistunut tuote suunnattiin alakouluille, työssä huomioitiin myös perusopetuksen opetussuunnitelma. Ohjeita testattiin ikäryhmään kuuluvilla oppilailla Forssan kaupungin Wahren opiston Taiteen perusopetuksen lasten ryhmissä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin havainnointia ja suullisia kyselyjä työskentelyn ohessa sekä sen jälkeen.

Opinnäytetyössä valikoitui käsityömalleiksi kahdeksan eri hyönteislajiketta, jotka olivat haapaperhonen, hiisipuupistiäinen, punahärö, raitalasi-siipi, saikurahaapsanen, sysipimikkä, välkekauniainen ja poppelikiitäjä. Kuvitetut ohjeet on tallennettu WWF:n koulukiertueen nettisivulle. Tutkimus osoitti, että kierrätysmateriaaleja oli helppoa ja mielekästä käyttää.

Avainsanat Ympäristökasvatus, Käsityökasvatus, Kierrätys, Tuotteensuunnittelu,

Sivut 30 s. + liitteet 2 s.

Hämeenlinna
Degree programme in Crafts and Recreation
Therapeutic Crafts and recreation

Author	Sanna Savonmäki	Year 2019
Subject of Bachelor's thesis	Environmental education with handicrafts to primary school students, Handicraft models for WWF's school tour of rare and endangered insects found in Finland	
Supervisor	Paula Rantamaa	

ABSTRACT

In this thesis, a commission was made for the WWF of Finland as a part of their environmental education tour in Finnish primary schools. The theme of the tour was: "A Century in the forest- The secret life of decayed wood", in honor of Finland's celebration of its 100 years of independence. The purpose of the tour was to broaden the students understanding of the biodiversity in forests, and the meaning of rotten wood to the species that are dependent of it.

The client commissioned handicraft models of rare and endangered insects found in Finland for primary school students. The objective of this thesis was to produce 5-8 different handicraft instructions using recyclable materials.

The principle of product engineering was applied to this thesis, which included the idea, planning and implementation. Theories of handicraft education and environmental education were also applied. Because the product was made to be used in Finnish primary schools, the syllabus was also taken into consideration. The instructions were tested on students who fit the targeted age group at the Wahren institute in Forssa. The chosen research methods were observation and oral inquiries during and after the exercise.

Eight different insects were chosen for the handicraft instructions: *limenitis populi*, *urocerus fantoma*, *cucujus cinnaberinus*, *sesia bembeciformis*, *saperda scalaris*, *upis ceramboides*, *lamprodila rutilans* and *laothoe populi*. Handicraft instructions were produced, all of which can be found at the WWF website for the school tour.

Keywords Environmental education, Handicraft education, Recycling, Product engineering

Pages 30 p. + appendices 2 p.

SISÄLLYS

YMPÄRISTÖKASVATUSTA KÄSITÖILLÄ ALAKOULUIKÄISILLE	1
1 JOHDANTO	1
2 TYÖELÄMÄYHTEYS JA LÄHTÖKOHDAT	2
2.1 Työelämäyhteys WWF Suomi	2
2.2 Ympäristökasvatus ja koulukiertoiminta	3
2.3 Koulukiertue vuonna 2017	3
2.4 Käsiyömallit uhanalaisista hyönteislajeista	4
3 TAVOITTEET JA TIETOPERUSTA	5
3.1 Opinnäytetyön tavoitteet	5
3.2 Toimintaympäristönä alakoulu	6
3.3 Tietoperustana käsiyö- ja ympäristökasvatus	7
4 TIEDON JA AINEISTON KERÄÄMINEN	9
4.1 Tiedon kerääminen	9
4.2 Aineiston kerääminen testausvaiheessa	10
5 SUUNNITTELUPROSESSIN IDEOINTIVAIHE	11
5.1 Käsiyömallien suunnittelun alku	11
5.2 Hyönteislajien valinta	12
5.3 Materiaalit ja välineet	13
5.4 Ohjeiden suunnittelu	14
6 HYÖNTEISTEN MALLIEN TOTEUTTAMINEN	15
6.1 Saikurahaapsanen	15
6.2 Välkekauniainen	16
6.3 Hiisipuupistiäinen	17
6.4 Raitalasisiipi	18
6.5 Haapaperhonen	19
6.6 Sysipimikkä	20
6.7 Punahärön toukka	22
6.8 Poppelikiitäjä	22
7 KÄSITYÖMALLIEN TESTAAMINEN	23
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	25
8.1 Opinnäytetyön tuotokset	25
8.2 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi	27
LÄHTEET	29
KUVALUETTELO	30

1 JOHDANTO

Elämme maailmassa, jossa todella kehittynyt elektroniikka ja raju kuluttaminen ovat arkipäivää. Elektroniikastakin on tullut kulutustavaraa, jota harvoin enää pystyy tai kannattaa korjata. Kun edelliseen tulee vika, vanha heitetään pois ja ostetaan uusi. Uusin sukupolvi elää hyvin paljon tablettien, älypuhelimien ja pelikonsolien maailmassa. Tällaisessa materian yltäkylläisyydessä ihminen vieraantuu todella helposti luonnosta ja metsistä. Kehitys on monessa mielessä hyvästä, mutta kaikesta on löydyttävä tasapaino, jotta ympäröivä luonto ja sen monimuotoisuus säilyisi ennallaan. On todella tärkeää, että meitä muistutetaan ja opastetaan, kuinka tehdä osansa luonnon suojelemiseksi.

Ympäristökasvatus on juuri sitä, että pyritään levittämään tietoa kestävän kehityksen mukaisista elintavoista. Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. (Sarkkinen 2017.) Tarkoitus on siis mahdollisimman paljon kierrättää ja uusiokäyttää materiaalia, ja samalla vähentää oman kulutuksen aiheuttamaa jätemäärää. On hyvin tärkeää, että lapsemme ja nuoremme oppivat arvostamaan luontoa ja pitämään siitä huolta, sekä myös nauttimaan luonnosta.

Itse rakastan metsässä liikkumista ja koen luonnon virikkeiden saamisen ja rauhoittumisen paikaksi. Erityisesti Green Care -toiminta, jossa luontoa käytetään ohjausvälineenä hyödyntämällä meidän kaikkia aisteja, on minulle todella mieluinen ideologiaan, ja haluaisin omallakin työuralla käyttää siitä mahdollisimman paljon vaikutteita. Luonnossa toimiminen yhdistettynä kädentaitoihin, ja varsinkin luonnon materiaaleja hyödyntäen, kiinnostaa minua kovasti. Sen lisäksi, että kädentaidot ja luonto merkitsevät minulle todella paljon muutenkin, ne ovat suuri osa minuutta ja mielenterveyttäni. Pystyn kädentaidoissa ja taiteissa toteuttamaan itseäni sekä kehittämään ja kokeilemaan taitojani niin motoristisesti kuin ideoinninkin osalta. Mielestäni kaikkea voi opetella, kun on vain kiinnostusta ja tahtoa.

Opinnäytetyötäni tehdessäni tutustuin WWF Suomen ympäristökasvattajiin ja opin paljon heidän tekemästä työstä erityisesti perusopetusikäisten lasten parissa. Heillä on jokavuotinen koulukiertue, joka vie ympäristökasvatusta oppituntien sekä erilaisten opetusmateriaalinen muodossa kouluihin. Pääsin mukaan tuottamaan materiaalia vuoden 2017 koulukiertueeseen, jonka teemanäyttämö oli ”Vuosisata metsässä – lahoppuun salatut elämät” Suomen tasavallan 100-vuotisjuhluvuoden kunniaksi. Kiertueen tavoitteena oli laajentaa alakoulujen oppilaiden ymmärrystä metsäluonnon monimuotoisuudesta ja lahoppuun merkityksestä siitä riippuvaisille lajeille.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa kahdeksasta Suomessa uhanalaisesta ja harvinaisesta hyönteisestä käsityömallit sekä niiden ohjeet. Tutkimustehävänä oli selvittää, miten kierrätysmateriaaleja käyttäen voi tuottaa alakoululaisille sopivat ja ympäristöystävälliset käsityömallit ja -ohjeet.

Tässä opinnäytetyössä käyn läpi käsityömallien tuotesuunnittelun koko kaaren ideoinnista, suunnitteluun sekä toteutukseen. Suoritin käsityömallille myös testauksen, jolloin sain selville niiden tekemisen haasteet sekä sain tietoa, jota käytin ohjeiden kirjoituksessa. Teorioina ohjeiden tekemiseen minulla oli ympäristö- ja käsityökasvatuksen teorit. Koska mallit suunnattiin alakouluun, tuli minun huomioida myös perusopetuksen opetussuunnitelma.

Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä käsityö. Arkikielessä käsityöllä tarkoitetaan joko työskentelyä tai käsin tehtyä tuotetta. Se voi siis tarkoittaa joko prosessia tai produktia. Merkitykseltään käsityö liikkuu varsin laajalla alueella, sillä voi olla itseisarvo tai hyötyarvo tai nämä voivat yhdistyä hyvin monella tavalla. Käsityö-termi voidaan jakaa hyvin monella eri tavalla. Yksi tapa on jakaa se kokonaiseen käsityöhön ja ositettuun käsityöhön. Kokonaisesta käsityöstä on kyse silloin, kun käsityötuotteen valmistaja on suunnitellut tuotteen itse. Ositettu käsityö on kyseessä silloin, kun tekijä hyödyntää toisen henkilön tekemää taiteellista ja teknistä suunnitelmaa niin, että tuotteen malli ja valmistus- ja materiaali-ohjeet ovat valmiina. (Anttila 1983, Suojasen 1993 mukaan.) Tässä opinnäytetyössä on suurelta osin kyse ositetusta käsityöstä, sillä tavoitteena oli tuottaa käsityömallit ja niiden tekemisen ohjeet. Hyönteisten käsitteen rinnalla käytetään synonyyminä käsitettä ötökkä.

2 TYÖELÄMÄYHTEYS JA LÄHTÖKOHDAT

Tämä opinnäytetyö perustuu kiinnostukseeni käsillä tekemiseen, ideointiin sekä Green Care -toimintaan. Sain yhteydenoton WWF Suomen ympäristökasvattajalta koulun sähköpostilla, ja kiinnostuin aiheesta välittömästi. Tässä luvussa esittelen työelämäyhteyteni WWF Suomen sekä heidän toimintaa ympäristökasvatuksen osalta. Luvussa tulevat ilmi myös opinnäytetyöni lähtökohdat, joiden pohjalta työskentely alkoi.

2.1 Työelämäyhteys WWF Suomi

WWF Suomi on osa laajaa kansainvälistä WWF-verkostoa, jolla on toimistoja noin 50 maassa ja toimintaa yli sadassa maassa. Kansainvälinen WWF perustettiin vuonna 1961 ja WWF Suomi sen itsenäiseksi, kansalliseksi rahastoksi vuonna 1972. WWF:n pyrkimyksenä on pysäyttää ympäristön tilan huononeminen ja rakentaa tulevaisuutta, jossa ihmiskunta elää sopusoinnissa luonnon kanssa. (WWF 2019.)

WWF Suomen virallinen nimi on Maailman Luonnon Säätio – World Wide Fund For Nature, Suomen Rahasto sr. Virallista nimeä käytetään sopimuksissa ja muissa virallisissa yhteyksissä. Muuten käytetään nimeä WWF Suomi. Jos tarkoitetaan koko kansainvälistä verkostoa, käytetään nimiä WWF, WWF (Maailman luonnonsäätio) sekä WWF eli Maailman luonnonsäätio. (WWF 2019.)

2.2 Ympäristökasvatus ja koulukiertoiminta

WWF alkoi vuonna 1992 tuottaa koulujen käyttöön ympäristökasvatusmateriaalia. Samalla aloitettiin tiivis yhteistyö koulujen kanssa ympäristökasvatuksen aseman edistämiseksi. Nature Watch -ympäristökasvatusohjelma toimi eri maissa Itämeren ympärillä. Suomi liittyi ohjelmaan mukaan vuosituhannen vaihteessa vuonna 1999 ja sai kymmenet koulut innostumaan lähiluonnon tutkimisesta. (WWF 2019.)

Vuonna 2009 aloitettiin WWF-lähettilästoiminta. Lähettiläiden tekemien kouluvierailujen kautta tavoitetaan yli kymmentuhatta lasta ja nuorta joka vuosi. Uutena toimintamuotona 2013 aloitettiin nuorten vapaaehtoistoiminta, joka tarjoaa mahdollisuuden oppia ympäristökansalaisuutta omassa elämässä itse toimimalla. Ympäristökasvatus on keskeinen keino myös WWF Suomen kehitysyhteistyöhankkeissa. (WWF 2019.)

Koulukiertueet ovat hyvin keskeinen osa WWF:n ympäristökasvatustyötä. Ne ovat vuosittain järjestettyjä, vain koulukiertueen teema ja kohderyhmä vaihtuvat. Koulukiertueita järjestetään koko peruskoulun ikäluokille eli 1.–9. -luokkalaisille. Koulukiertue tavoittaa vuosittain yli 20 000 oppilasta. WWF kouluttaa vuosittain noin 30 lähettilästä, jotka kiertävät ympäri Suomen pitämässä toiminnallisia oppitunteja vuoden teemaan liittyen. (WWF2018.)

Syksyn 2016 aikana oli ”Riittääkö virtaa?” – kiertue, joka toi esille energiantuotannon ja -kulutuksen ympäristövaikutuksia ja kannustaa oppilaita toimimaan arjessaan energiaa säästäen. Oppitunti oli suunniteltu 5.-9. -luokkien opetukseen sopivaksi. (WWF 2018.)

Lähettilään pitämä oppitunti sisältää monipuolisen tietopaketin PowerPoint-esityksen muodossa sekä tietosisältöä tukevan toiminnallisen osuuden. Oppitunnin kesto on 45 tai 75 minuuttia koulun lukujärjestyksen mukaisesti. (WWF 2018.)

2.3 Koulukiertue vuonna 2017

WWF teki Suomen metsien luonnon monimuotoisuutta tutuksi alakouluihin suuntautuvalla koulukiertueella vuonna 2017. Kyseinen koulukiertue oli osa Suomi 100 -juhlavuoden tapahtumia. WWF-lähettiläät vierailivat vuonna 2017 alakouluissa ”Vuosisata metsässä – lahoppuun salatut elämät” -kiertueella. Tavoitteena oli laajentaa oppilaiden ymmärrystä metsäluonnon monimuotoisuudesta ja lahoppuun merkityksestä. Tiedon levittämisen lisäksi tarkoitus oli muuntaa asenteita positiivisemmiksi metsien eliömaailmaa kohtaan. Metsä on ennen kaikkea asukkaitensa koti, ja voimme lisätä sen monimuotoisuutta omalla toiminnallamme. Koneen säätiö tuki kiertueen toteutusta. (WWF 2018.)

Lähettilään pitämä toiminnallinen oppitunti (45–75min) on maksuton. Oppitunti toteutetaan yhdelle ryhmälle (max 30 oppilasta) kerrallaan, mieluiten usealle luokalle yhden vierailun aikana. Tunnilla pohditaan metsän merkitystä meille ja sen asukkaille, tutustutaan lahoppuun ja sen runsaaseen

lajistoon sekä opitaan, miten metsän monimuotoisuutta voidaan edistää. Oppitunti on suunniteltu 1.–6. -luokkien opetukseen sopivaksi, ja se sopii ympäristöopin tunnille tai osaksi monialaista oppimiskokonaisuutta. (WWF 2018.)

Tavoitteena oli pitää 1000 oppituntia ja tavoittaa 22 000 oppilasta. Vuoden 2017 tammikuussa alkanut metsäaiheinen kiertue jatkui vielä koko vuoden 2018 Koneen Säätiön tuella. (WWF 2018.)

2.4 Käsiyömallit uhanalaisista hyönteislajeista

Vuonna 2017 WWF:n koulukiertueen ympärille oli mahdollista rakentaa laaja oppimiskokonaisuus. Kiertue tuki uutta opetussuunnitelmaa painottaen viestiä elinvoimaisten ekosysteemien tärkeydestä ja ihmisten riippuvuudesta luonnosta. Kiertue tuotti verkkosivut, josta löytyy käsiyö- ja askarteluohjeita kiinnostavista metsän lajeista. Sivulta luokanopettajat voivat ohjata askarteluita oppilailleen vierailijan käynnin jälkeen. Ohjeet ovat WWF:n sivuilla kaikille ladattavissa. Kiertueen lisämateriaalit antavat oppilaille mahdollisuuden osallistua metsän monimuotoisuuden edistämiseen sekä oppimiseen hauskasti, luovasti ja monipuolisesti taiteen eri keinoin.

Koska tässä opinnäytetyössä suunnittelemani käsiyömallit ja niiden ohjeet tulevat alakouluun, mallien ja ohjeiden tulee olla teknillisesti sekä kielellisesti tarpeeksi ymmärrettäviä ja helppoja, jotta opettajat pystyvät ohjaamaan niitä luokalleen. Ohjeiden tulee olla sellaisia, ettei opettajalta vaadita kädentaidollista koulutusta tai erityistä osaamista, riittää, että on kiinnostunut ohjaamaan suunnittelemani askarteluja luokalleen. Tähän pyrin vaikuttamaan selkeillä kuvilla ja mahdollisemman selkokielellä käyttämättä mitään erikoissanastoa. Koska askartelujen on oltava myös mieluisia lapsille, pyrin yksinkertaisuudesta huolimatta mahdollisemman kiinnostaviin sekä hauskoihin käsiyömalleihin. Haluan myös, että lapsilla on mahdollista käyttää mielikuvitustaan ja tehdä hyönteisistä eli ötököistä omanlaisensa.

Luokissa on useita oppilaita yhtä opettajaa kohti, joten oppilaiden tulee pystyä toteuttamaan hyönteiset melko itsenäisesti. Ohjeissa huomioidaan jo materiaalmäärissä, että koko luokka pystyy tekemään ne annetusta materiaalmäärästä. Ohjeet suunnitellaan 20 oppilaan luokalle, joten opettaja voi sitä määrää silmällä pitäen arvioida kuinka paljon hänen luokallaan materiaalia kuluisi.

3 TAVOITTEET JA TIETOPERUSTA

Tavoitteiden määrittelyssä on otettu huomioon tilaajan, koulumaailman sekä tekijän itsensä näkökulmat. Tarkastelussa käydään läpi keskeisiä seikkoja, joita pitää otöökkämallien ja niiden ohjeiden suunnittelussa ottaa huomioon. Luvussa esitellään myös opinnäytetyössä käytetyt taustateoriat.

3.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni tärkein tavoite on suunnitella 5-8 kappaletta helposti toteutettavia käsityömalleja Suomessa uhanalaisista ja harvinaisista hyönteisistä kierrätysmateriaaleja hyödyntäen. Käsityömalleille tulee tehdä myös ohjeet, joiden täytyy olla mahdollisemman selkeitä ja helppokäyttöisiä. Tämän vuoksi ohjeisiin tulee liittää tekstin lisäksi työvaihe- ja mallikuvia.

Kun tilaajana toimii järjestö, joka pyrkii suojelemaan luontoa ja sen eliöstöä, ekologisuus käytetyissä materiaaleissa on hyvin tärkeää. Ensisijaisesti pyritään käyttämään kierrätysmateriaaleja, joita löytyy hyvin helposti kotitalouksista ja kouluista. Tällaisia ovat esimerkiksi wc- ja talouspaperirullat, muovipullot, kahvipussit ja kananmunakennot. Käsityömalleihin pyritään käyttämään myös maasta vapaasti kerättäviä luonnonmateriaaleja, joita ovat esimerkiksi oksat, kävyt ja kivet. Näin lasten tulee käytyä luonnossa, ja ehkä tulevaisuudessakin lapsi käyttää sieltä löytyviä materiaaleja käsitöihinsä.

Käsityöohjeissa pyritään mahdollisemman paljon hyödyntämään tekniikoita, joissa sidotaan, solmitaan ja pujotetaan liimaamisen sijaan. Ohjeissa kuitenkin käytetään liimaa ja maaleja, jotta niistä tulee lapsille kiinnostavan näköisiä ja mahdollisemman monipuolisia. Liimoissa, maaleissa sekä muissa käytetyissä materiaaleissa huomioidaan, että ne ovat mahdollisimman luonnonmukaisia ja myrkyttömiä. Erikeeper ja kouluissa käytettävät pullovärnit ovat sallittuja, kuten myös rautalanka ja piipunrassi.

Käsityömalleista on tarkoitus tehdä mahdollisimman kiinnostavia lapsille, jotta lasten empatia hyönteisiä kohtaan lisääntyisi. Tämän toivotaan edistävän lasten kiinnostusta luonnon, erityisesti Suomen metsien, hyvinvointiin sekä monimuotoisuuteen. Opinnäytetyön tuotoksilla tavoiteltava hyöty on tällöin monitasoinen: luonnonsuojelullinen, oppilaan kasvua tukeva sekä opettajan saama hyöty valmiiksi tuotetusta opetusmateriaalista.

Opinnäytetyön tavoitteisiin liittyvät kysymykset, joiden avulla prosessi etenee, ovat seuraavat:

Pääkysymyksenä on, miten toteuttaa kierrätysmateriaaleista ympäristöystävälliset, mutta mahdollisemman monipuoliset ja oikean vaikeustasoiset uhanalaisten hyönteisten käsityömallit ohjeineen alakouluikäisille?

Alakysymyksiä ovat:

Mitä tekniikkoja ja materiaaleja käytetään?

Miten huomioidaan kohderyhmän taito- ja tietotaso sekä käsityömalleissa että -ohjeissa?

3.2 Toimintaympäristönä alakoulu

Tilaaajan tavoitteiden lisäksi opinnäytetyön tavoitteiden määrittelyyn vaikuttaa se, että ötököiden teko-ohjeet integroidaan alakoulun opetukseen. Alakoulussa on hyvin laaja ikähaitari, kun luokka-asteet ovat yhdestä kuuheen. Lapsen tiedollinen ja motoristen taitojen kehitys alakoulun kuuden vuoden aikana on todella laajaa, mikä aiheuttaa sen, että lapsen taito- ja tietotaso on hyvin erilainen, kun verrataan ensimmäisen ja kuudennen luokan oppilaita.

Koulumaailmassa on määritelty tarkat oppimistavoitteet jokaiselle alakoulun luokka-asteelle ja nämä löytyvät perusopetuksen opetussuunnitelmasta. Siellä on erikseen jokaiselle oppiaineelle omat osaamisvaatimukset ja sisältö, joten sieltä tulee huomioida käsityön ja ympäristöopin kohdalta eri luokka-asteille määritellyt tavoitteet. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa kummallekin oppiaineelle on eroteltu omat tavoitteet 1.-2. -luokille ja 3. -6. -luokille taitotasojen suuren eron vuoksi.

Näistä oppiaineista opetussuunnitelmassa kerrotaan seuraavasti:

“Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa.” (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 146)

“Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma.” (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 130)

Luokanopettajalla on todella tärkeä rooli hyönteisten käsityömallien ohjaamisessa. Opettajilla on omassa työssään jo todella paljon erilaisia huomioitavia asioita sekä työtehtäviä, joten on tärkeää, ettei näistä käsityötehtävistä tule paljoa lisätyötä opettajalle. Vaikka käytetäänkin kierrätysmateriaaleja kouluista jo ennestään löytyvien materiaalien lisäksi, on kierrätysmateriaalienkin oltava sellaisia, että opettajan on helppo hankkia niitä tarpeeksi suuri määrä. Mallien tulee olla sellaisia, ettei ohjaava opettaja tarvitse erityistä käsityötaitojen koulutusta tai osaamista. Niiden täytyy olla selkeitä, kuvitettuja ja selkokielesisiä käyttämättä vaativampaa sanastoa. Opettajan innostuminen ja kiinnostuminen malleista on tärkeää, koska koulussa hän on se, joka opettaa ja tartuttaa innostuksen lapseen. Näin myös WWF:n tavoitteet onnistuvat parhaiten, mitä enemmän opettajia ja kasvattajia he saavat tilaamaan koululle lähettilään pitämän oppitunnin ja mitä enemmän heidän sivuiltaan löytyviä opetusmateriaaleja käytetään.

Suomessa opetus sijoittuu koululuokkiin, jotka ovat tiloiltaan ja oppilasmääriltään melko samanlaisia. Hyönteismallien tulee olla helposti koululuokissa toteutettavia sekä tarpeeksi yksinkertaisia, jotta opettaja pystyy ohjeistamaan omalle koululuokalleen, jossa saattaa olla yli 20 oppilasta. Koululuokassa ei yleensä ole mitään kovin erikoisia käsitöiden tekemiseen liittyvää laitteistoa, joten hyönteiset tulee pystyä tekemään käyttäen pääasiassa saksia, liimaa, maaleja, värikyniä yms. Joitakin välineitä saattaa joutua hankkimaan. Esimerkiksi pihdit, joita on hyvä käyttää malleissa rautalan-

kaan. Oletan, että monesta koulusta pihdit löytyvät puutyöluokasta, jos eivät, ovat ne edulliset hankkia. Myös oppitunnit ja niiden pituus on asia, joka ohjeissa tulee huomioida. Mallien tulisi olla mahdollista toteuttaa oppitunnissa, tai kahdessa. Vähintään kahden tunnin aika tarvitaan, jos hyönteismalli tarvitsee tehdä vaiheittain, esimerkiksi maalien tai liimojen kuivumisen takia.

3.3 Tietoperustana käsityö- ja ympäristökasvatus

Opinnäytetyöni kaksi tärkeintä taustateoriaa opinnäytetyössäni ovat ympäristökasvatus sekä käsityökasvatus. Seuraavaksi kerron pääpiirteet näistä laajoista teorioista. Hyönteismallien ja niiden teko-ohjeiden valmistamisessa käytössäni ovat myös opinnoista, harjoittelusta sekä muista käsityöprojekteista saadut opit ja kokemus. Harrastuneisuuteni ja kiinnostukseni käsitöihin ja kestävään elämäntyyliin ovat tuottaneet osaamista, jota hyödynnän tässä opinnäytetyössä.

Arkikielessä käsityöllä tarkoitetaan joko työskentelyä tai käsin tehtyä tuotetta. Se voi siis tarkoittaa joko prosessia tai produktia. Merkitykseltään käsityö liikkuu varsin laajalla alueella, sillä voi olla itseisarvo tai hyötyarvo tai nämä voivat yhdistyä hyvin monella tavalla. (Anttila 1983b, Suojanen 1993, 13 mukaan.) Käsityö-termi voidaan jakaa hyvin monella eri tavalla. Yksi tapa on jakaa se kokonaiseen käsityöhön ja ositettuun käsityöhön. Kokonaisesta käsityöstä on kyse silloin, kun käsityötuotteen valmistaja suunnitellut tuotteen itse. Ositettu käsityö on kyseessä silloin, kun tekijä hyödyntää toisen henkilön tekemää taiteellista ja teknistä suunnitelmaa niin, että tuotteen malli ja valmistus- ja materiaali-ohjeet ovat valmiina. Tässä opinnäytetyössä on suurelta osin kyse ositetusta käsityöstä, sillä opinnäytetyön tavoitteena tuottaa oli käsityömallit ja niiden tekemisen ohjeet.

Käsityökasvatus on toimintaa, jossa kasvatus- ja opetustarkoituksessa tuotetaan esineitä erilaisia materiaaleja, työskentelyvälineitä ja toteutustekniikkoja käyttäen (Suojanen 1993, 14). Käsityö on perusopetuksessa kaikille oppilaille yhteinen oppiaine, jonka sisältöalueina ovat tekninen työ ja tekstiilityö. Koulukäsityön tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä, luovuutta ja innovatiivisuutta tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessien avulla. Uudessa opetussuunnitelmassa korostetaan kokonaista käsityötä, mutta tehtävän antonani oli tuottaa käsityömallit ja -ohjeet uhanalaisista hyönteisistä. Tällöin käsityö toimii opetettavan asian muotona, ja ositetun käsityön tekeminen on näin perusteltua. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa myös mainitaan, että käsityön kasvatuksellinen tehtävä on saada oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 3.- 6. -luokkalaisten käsityön opetussuunnitelmasta, 2014, 270).

Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuu-

riperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 3.-6. -luokkalaisten käsityön opetussuunnitelmasta, 2014, 270)

Perusopetukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta. Ympäristökasvatukseen liittyvä kestävä kehitys mainitaan useassa muussakin oppiaineessa, mutta eniten sitä korostetaan ympäristöopissa. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa. Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. (Opetussuunnitelman perusteet, 1.-2. -luokkalaisten ympäristöopin opetussuunnitelma 2014, 130)

Ympäristökasvatuskirjassa (Kajanto 1992, 19) todetaan Dsingeriin (1983) viitaten, että ”Ympäristökasvatuksen päämääränä on väestö, joka on tietoinen ja huolissaan ympäristöstä ja sen ongelmista, ja jolla on tietoa, taitoa, asennetta, motivaatiota sekä moraalista vastuuta työskennellä yksin ja yhdessä ajankohtaisten ympäristöongelmien ratkaisemiseksi ja uusien ongelmien ehkäisemiseksi”.

Ympäristökasvatuksen lähtökohta on ihmiskeskeinen, mutta eri ulottuvuudet – ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen – mahdollistavat ristiriitaisten intressien ajamista saman käsitteen alla Ympäristökasvatuksen tavoitteena on kestävä kehityksen mukainen elämä. Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. (Sarkkinen 2017.)

Luetun perusteella voi todeta, että ympäristökasvatus yrittää opettaa elämään meitä mahdollisemman ekologisesti ja herätellen siihen, miten pienistä asioista, kuten kierrättämisestä, voi aloittaa. Kierrättämistäkin voi tehdä monen tasoisesti, aloittaen biojätteiden erottelusta tai sitten pyrkiä ”zero waste”-elämäntapaan, jonka tavoitteena on kierrättää kaikki tuottamansa jäte, minkä vain pystyy.

Ympäristökasvattaja lisää ympäristöherkkyyttä, ympäristötuntemusta ja ympäristömyönteisyyttä. Ympäristöherkkyydellä tarkoitetaan yksilön kokemusten ja havaintojen pohjalta rakentuvaa tunnepitoista ja empaattista suhdetta ympäristöön sekä kykyä havainnoida ja aistia ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia. Ympäristösuhteeseen kuuluu kaikki se, mitä ihminen tekee ympäristössään, ympäristölleen ja ympäristönsä vaikutuksesta tai innoittamana. (Sarkkinen 2017.)

Myötätunto on ympäristöherkkyyden tärkein osatekijä. Pelkkä tiedon antaminen luonnonsuojelusta ei riitä. Jos ihmisellä ei ole henkilökohtaista kosketusta luontoon, kokemuksia ja muistoja luonnosta, hänen taipumuksensa

tuntee myötätuntoa luontoa kohtaan on vähäisempi. Kunnioitus itseä, toisia ihmisiä ja luontoa vahvistuu, kun lapsi ymmärtää, että olemme kaikki ainutkertaisia, jokainen ihminen, kasvi ja eläin. (Wahlström & Juusola 2017, 11.)

Ympäristökasvatuksen periaatteiden mukaisesti myös omassa opinnäytetyössäni materiaaleja kannustetaan hakemaan luonnostakin, jotta lasten ympäristösuhde ja -tuntemus kasvaisivat. Hyönteisohjeista pyritään myös tekemään mahdollisemman kiinnostavia, suloisia ja innostavia, jotta ne synnyttäisivät lapsissa jonkinlaisen myönteisen tunnereaktion, esimerkiksi empatiaa, jonka myötä tulisi halu suojella näitä lajeja.

4 TIEDON JA AINEISTON KERÄÄMINEN

Opinnäytetyötäni varten jouduin keräämään paljon tietoa minulle ennestään uusista aiheista. Esimerkiksi suomalaiset hyönteiset ja varsinkin ne harvinaisemmat olivat minulle hyvin vieraita. Käsityötaidot taas olivat minulle asia, joita ei juurikaan tarvinnut opetella opinnäytetyöhön. Käsitöihin liittyen minulla oli haasteena kiinnostavien ideoiden löytäminen sekä kierrätysmateriaalien mahdollisemman kattava käyttö. Kaikki tekemäni työ alkuideasta valmiiksi käsityömalleiksi ja -ohjeiksi voidaan tarkastella tuotesuunnittelun prosessin mukaisena prosessina.

Työskentelyni alkoi ideointivaiheella, johon kuuluu tiedon kerääminen ja ideoiden tuottaminen ja valikoiminen. Kun minulla sitten oli kahdeksan uhanalaista ja harvinaista hyönteislajia valittuna ja materiaali- ja toteutusideoita, suunnitteluvaiheen pystyi kunnolla aloittamaan. Tämä vaihe sisälsi suunnittelua niin paperin kuin Internetin avustuksella sekä materiaalien keräilyä ja hyönteisten tekemisen kokeilua eri materiaaleilla. Toteutus- ja suunnitteluvaiheet sekoittuivat prosessissani jonkin verran, kun osa malleista valmistui suunnittelun yhteydessä. Hyönteisten tekeminen taas synnytti uusia ideoita muihin hyönteisiin. Käsityön tuotteensuunnitteluprosessissa tämä on hyvin tyypillistä ja suunnittelu voi olla hyvinkin käytännön läheistä.

Kun olin saanut tuotettua hyönteismalleista prototyypit, oli seuraavana käsityöohjeiden. Tämän yhteydessä testausvaihe oli tärkeässä osassa, sillä testauksessa selvisi tarkemmin materiaalien menekki sekä tarvittavat muutokset malleihin. Viimeinen osa tuotesuunnittelun kaareissa on arviointi tehdystä tuotteesta ja testauksessa saaduista tuloksista. Prosessina kahdeksan eri hyönteisaskartelun ideointi, suunnittelu sekä tuottaminen, oli laaja, mutta hyvin antoisa. Opinnäytetyössäni lopullisena tuotteena olivat hyönteisten mallit ja ohjeet, jotka liitettiin WWF:n Internet-sivuille.

4.1 Tiedon kerääminen

Kun aloitin opinnäytetyöni suunnittelun, suunnistin ensimmäisenä Internetiin etsimään tietoa siitä, millaisia askarteluita ylipäätään hyönteisistä ja kierrätysmateriaaleista voi tehdä. Tässä minulla oli suurena apuna Pinterest

kuvanjakopalvelu, jossa pystyy itse luomaan kansioita hakemistaan aiheista. Sieltä sain paljon erilaisia ideoita, joita kokosin muistiin palaveria varten. Ensimmäisen palaverin jälkeen jatkoin suunnittelua saatuani tarkemmat tiedot tilaajan toiveista. Kesän 2016 aikana sain listan hyönteistutkijalta hyönteisistä, joista minun tuli valita opinnäytetyöhöni päätyvät hyönteiset. Tällöin etsin tietoa hyönteinen kerrallaan ja tuossa vaiheessa keskityin vain saamaan tietoa hyönteisten ulkonäöstä. Näiden tietojen pohjalta tein ehdotukset, joista lopulta valikoitui kahdeksan erinäköistä hyönteistä.

Tämän jälkeen olin lainannut useita kirjoja kirjastosta, joista etsin tietoa opinnäytetyöhöni liittyvistä teorioista. Myös theseus tietokantaa käytin paljon, kun etsin samoista aiheista tehdyistä opinnäytetöistä tietoa. Niistä sain myös vinkkejä erilaisista lähdeeteoksista ja -sivuista, joista ajattelin olevan apua. Erityisesti opinnäytetyö Kivi ja käpy: Vuosikello luonnonmateriaaleista valmistettavista käsitöistä, on ollut minulle inspiraation lähteenä. Opinnäytetyö on Hämeen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan opiskelijan Anna Puolakan tekemä vuodelta 2013.

4.2 Aineiston kerääminen testausvaiheessa

Suoritin käsityöohjeiden testauksen harjoittelupaikassani Forssan Wahren opistolla lasten taiteen perusopetuksen ryhmissä. Ohjasin tekemisen, mutta samalla pyrin havainnoimaan tilannetta. Myös ryhmän ohjaaja seurasi testaukset ja antoi lopuksi palautetta. Havainnointi oli testauksen tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössäni.

Havainnointi on meille jokapäiväinen tapa tarkkailla ympäristöä. Havainnointi eli observointi on aineistonhankintamenetelmä kuitenkin paljon strukturoidumpaa ja keskittyy asioihin tai ilmiöihin, joista halutaan yksityiskohtaista ja oikeaa tietoa. Tässä tutkimusmenetelmässä tutkittavasta ilmiöstä kootaan tietoa sitä seuraamalla ja tekemällä havainnoita. Se on hyvä apuväline tutkimuksissa yksittäisenä tutkimusmenetelmänä, mutta myös loistava tukevana välineenä esimerkiksi haastattelun rinnalle. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2004.)

Havainnointi sopii menetelmäksi myös silloin, kun tutkittavilla on kielellisiä vaikeuksia (esimerkiksi lapset) tai haluttaessa tietoa, josta tutkittavat eivät mielellään kerro haastattelijalle suoraan. Lapsiryhmiä koskevissa tutkimuksissa havainnointi on hyvä tutkimustapa, koska näin pystyy tarkkailemaan aitoja reaktioita. Tämä on lapsilla myös siksi hyvä, koska kovin nuori lapsi ei välttämättä osaa pukea sanoiksi kaikkia esimerkiksi ohjaustilanteissa kokemiaan onnistumisia tai haasteita. Tutkimustuloksena ”tekeminen oli kivaa” ei ole se halutuin vastaus, jos tutkimuksessa on kyse työvaiheen haasteellisuus kyseiselle kohderyhmälle. (Hirsjärvi ym. 2004, 201 - 203.)

Havainnot tulee kohdistaa tutkijan haluamaan asiaan, koska monen erillisen asian yhtäaikainen tarkkaileminen vaikeuttaa objektista observointia huomattavasti. Apuna voi olla useampi observoija, jolloin jokaisella on omat

tehtäväalueensa. Apuna voi olla myös esimerkiksi videokuvaaminen, jolloin tutkija voi katsoa tilannetta uudestaan ja keskittyä vaikka eri katselukerroilla eri asioihin. (Hirsjärvi ym. 2004.)

Tiedon oikeuteen vaikuttaa se, onko tarkkailija pystynyt keskittymään olennaisiin asioihin, tarkkailtavien asioiden määrä sekä aika, ja kuinka kauan on kulunut havainnointitilanteesta, kun tutkija siitä raportoi. Havaintoihin vaikuttaa myös se, kuinka objektiivisesti tutkija pystyy tekemään ja kirjaamaan havaintonsa. Tähän vaikuttaa esimerkiksi se, onko tutkija tilanteessa itse mukana aktiivisena osallistujana vai, onko hän tilanteen ulkopuolinen tarkkailija eli, onko hän siis sisäpuolinen vai ulkopuolinen havainnoija. Opinnäytetyöni ohjaustilanteessa olin mukana sisäpuolisena tarkkailijana. Tällöin huomioni ei keskittynyt vain tarkkailuun vaan olin osallistujana tilanteessa, koska minulla oli ohjausvastuu hyönteisten teko-ohjeista.

Ohjaajan tehtävässä oli monta asiaa, joita minun täytyi jo tarkkailla. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi lasten etenemistahti hyönteisten parissa, avun tarve, ajan kuluminen, materiaalien riittäminen jne. Näihin keskittyessä itse havainnointi opinnäytetyötäni palveleviin asioihin jäi vähemmäksi. Havainnointini ei muutenkaan ollut kaikista järjestelmällisintä, kun ennakkovalmistelut sairastumiseni vuoksi jäivät vähäisemmäksi kuin olin suunnitellut. Tilanteen valossa kaikki onneksi meni ohjauksissa hyvin, olisin vain kaivannut järjestelmällisempää havainnointia itseni kohdalta. Onneksi minulla oli ryhmän ohjaaja tarkkailemassa ohjauksia ja hänen havainnointinsa pohjalta sain lisätietoa.

Ohjaustilanteisiin vaikutti myös se, että olin ennestään tuttu kummallekin ryhmälle. Tämä oli sen kannalta hyvä asia, ettei lasten tarvinnut jännittää minua. Toisaalta, olisin itse pystynyt olemaan objektiivisempi, jos ryhmät eivät olisi olleet minulle hyvin tuttuja. Jos olisin pystynyt osallistumaan vain ulkopuolisena tarkkailijana tilanteeseen, olisin paremmin pystynyt keskittymään havainnoinnissa ohjaustilanteessa tapahtuviin asioihin. Tällaisia olisivat olleet ohjaajan ja lasten välinen vuorovaikutus, lasten reagointi ohjeisiin, sekä se, miten lapset ymmärsivät mitä tekivät ja miten eri vaiheet toteuttivat.

5 SUUNNITTELUPROSESSIN IDEOINTIVAIHE

Tässä luvussa kerrotaan uhanlaisten hyönteisohjeiden suunnittelun eteneminen ideoinnista ja alkuideoista lähtien. Luvussa esitellään myös käytettyjä materiaaleja, kerrotaan hyönteisten valintaprosessista sekä ohjeiden suunnittelun prosessista.

5.1 Käsiyömallien suunnittelun alku

Sain tiedon mahdollisuudesta yhteistyöhön Suomen WWF:n kanssa koulumme sähköpostista. WWF:n ympäristökasvattaja oli ottanut yhteyttä koulutusohjelmamme opettajaan, joka välitti sähköpostin eteenpäin meille opiskelijoille. Kiinnostuin aiheesta, ja olin päättänyt keväällä 2016 löytää seu-

raavalle lukuvuodelle opinnäytetyön aiheen, joten viesti tuli hyväänへkeen. Vielä saman päivän aikana 12. huhtikuuta laitoin ympäristökasvattajalle viestin, jossa esittelin itseni, koulutustaustani sekä kerroin, minkälaisissa projekteissa olin ollut mukana. Kysyin myös mahdollisuudesta osallistua projektiin opinnäytetyönä. Sain häneltä pian vastauksen, ja sovimmekin jo parin viikon päähän tapaamisen.

Sähköposteissa olimme sopineet minun lähtevän suunnittelemaan malleja erilaisista uhanalaisista hyönteislajeista yhteensä 5-8 kappaletta ja niille ohjeet. Ennen tapaamista olin tehnyt ideapaperin opinnäytetyölleni ja saanut hyväksynnän idealleni. Olin myös tulostanut valmiiksi opinnäytetyösopimukset ja olin hieman tutkinut ideoita siitä, kuinka hyönteisiä voisi lähteä suunnittelemaan ja mitä materiaaleja voisin käyttää. Toiveena materiaaleihin oli kierrätysmateriaalien mahdollisemman laaja käyttö sekä selkeät helpot ohjeet, jotta jokainen luokanopettaja voisi halutessaan ohjata niitä oppilailleen.

Tilaajan ja ympäristökasvattajan odotukset ja toiveet hyönteisten käsityömalleille käyvät hyvin ilmi seuraavasta viestistä:

“Mutta voisit ottaa nyt selville, että mitä käytännön juttuja tarvitaan oppilaitoksesi puolelta ja meiltä virallisesti opinnäytetyötä varten ja sen lisäksi varmaan etsiskellä netistä, että millaisia erilaisia hyönteisaskarteluja on toteutettu (tekniikat ja materiaalit). Toiveena olisi, että materiaalit askarteluun olisivat mahdollisimman paljon helposti saatavia kierrätysmatskuja (lähtien maitopurkeista ja vessapaperirullista...) tai osittain maasta vapaasti kerättäviä luonnonmateriaaleja. Olisi myös hienoa, jos mahdollisimman paljon voisi hyödyntää tekniikoita, joissa esim. sidotaan liimaamisen sijaan – ja jos se ei onnistu, niin liimojen ja maalien pitäisi olla mahdollisimman luonnonmukaisia eikä ainakaan mitään myrkyä.”

Matkustin Helsinkiin WWF:lle heidän toimistoonsa tapaamaan mahdollista opinnäytetyöni yhteistyöhenkilöäni 3. toukokuuta. Aikaa tapaamiseen oli varattuna tunnin verran, mutta tuo tapaaminen venyi pidemmäksi, kun sovitavia ja keskusteltavia asioita oli niin paljon. Ympäristötyöntekijä esitteli Suomen WWF:n ympäristökasvatustoimintaa ja kertoi kouluvierailuista sekä tulevan vuoden teemasta. Jotain olin sähköpostista jo saanut selville, mutta yllätyksenä tuli kouluvierailujen kattavuus ympäri maata ja se, että lähettiläitä koulutetaan vuosittain yli 30 henkilöä. Myös arvio koulukiertueeseen vuosittain osallistuvista oppilaista (10 000 oppilasta) tuli hieman yllätyksenä.

5.2 Hyönteislajien valinta

Sain kesällä 2016 listan hyönteisistä, joista sain valita projektiini valitsemat lajit. Tutkin hyönteisten kuvia Internetistä kirjoittamalla vuorotellen hyönteisten nimet Google-hakukoneeseen. Ensimmäisenä päädyin välkekuuniaseen, koska se oli hyvin erottuva monivärisen metallinhoitoisen kuoren kanssa. Valitsin myös punahärön voimakkaan punaisen värinsä vuoksi ja saikurahaapsasen sen kirkkaan keltamustan värityksen vuoksi. Nämä myös erosivat muodoltaan hieman tavallisesta koppakuoriaisesta.

Sysipimikän eli mustan pyöreähkön koppakuoriaisen valitsin, koska ajattelin siitä keksiväni helpon askartelun nuorimmille oppilaille. Lisäksi minulla yhtenä valintakriteerinä olivat erikoisen kuuloiset ja hauskat hyönteisten nimet, koska ajattelin niiden lisäävän lasten mielenkiintoa ja tehoavan lapsiin. Kampanjan tarkoitus oli myös herättää sympatiaa näitä pieniä metsän eliöitä kohtaan, joten hauskat ja mielikuvitukselliset nimet tukivat tätä tavoitetta.

Lista oli melko pitkä ja siellä oli hyvin kiinnostavan näköisiä lajeja. Lista sisälsi paljon koppakuoriaisen näköisiä lajeja, joten niiden lisäksi tarvittiin muutama erilaisempi laji. Otin yhteyttä ympäristökasvattajaan ja hänen kanssaan puhelimesta päädyimme ottamaan punahärön toukkavaiheen mukaan käsityömalleihin. Hän ehdotti myös haapaperhosta, jotta mukana olisi myös perhoslaji. Mukaan tuli toinenkin perhoslajike, poppelikiitäjä, tämän erikoisen ulkonäön vuoksi. Nyt olimme päätyneet kahdeksaan lajiin, joista lupasin vielä katsoa, toteutanko kaikki vai karsinko jotain pois. Näin valittuina lajeina olivat saikurahaapsanen, punahärön toukka, poppelikiitäjä, välkekauniainen, haapaperhonen, hiisipuupistiäinen, raitalasisiipi ja sysipimikkä.

5.3 Materiaalit ja välineet

Materiaaleina oli tarkoitus käyttää mahdollisemman paljon kierrätysmateriaaleja. Tämä perustui WWF:n luontoa säästävään taustaideologiaan sekä siihen, opettajan on helppoa pyytää tuomaan materiaaleja kotoa ja askarteluiden kustannukset jäisivät hyvin pieniksi. Tämä mahdollistaa sen, että moni lapsi ja opettajat pystyvät käyttämään ohjeita.

Lähdin miettimään ensin kierrätysmateriaaleja, jotka olivat minulle tutuimpia ja tulivat ensimmäisenä mieleen. Näitä olivat esimerkiksi vessapaperirulla, muovipullot ja kananmunakennot. Seuraavaksi mietin, mitä luonnosta löytyvää voisi käyttää, kun kyseessä oli kuitenkin metsän monimuotoisuuden suuntautuva kampanja. Mietin, hyvinkin monipuolisesti kaikkea luonnosta kerättävää, kuten kiviä, käpyjä ja sammalta. Lopulta päädyin luonnosta kerättäviin oksiiin. Ne on helpoin liimata tai sitoa ja roskaavat vaihtoehtoja vähiten luokkatiloja sekä niitä löytyy tippuneena maasta eikä tarvitse repiä mitään elollista kuten jäkälää tai sammalta.

Palaverissa ympäristökasvattajan kanssa nousi esille myös tekstiilin kierrätys ja tekstiilin ottaminen mukaan materiaaliksi. Koska se on nykyään kielletty kaatopaikoilta, tekstiilit on kierrätettävä ja vietävä tavalla tai toisella uusiokäyttöön. Tekstiileistä otin mukaan lakanat, paidat, sukkahousut ja sukat. Näin sain mukaan materiaaleja, joiden avulla lapset voivat punoa ja tehdä helppotöisen punoksen.

Kun suunnittelin käsityömalleja, toinen suunnitteluani ohjaava tekijä ekologisuuden lisäksi oli ohjeiden liittäminen koulumaailmaan. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että suunniteltavien työtekniikoiden ja välineiden täytyi olla alakoulun oppilaille ja opettajalle sopivia vaikeustasoltaan. Myös välineistön piti olla mahdollisemman perustasoa, eli sellaista, mitä koulussa yleensä on välineinä. Näitä ovat esimerkiksi sakset, yleisliimaa ja edulliset värit, kuten pullovärit.

WWF:n toiveena oli myös, ettei mitään myrkyllisiä värejä tai liimoja oteta mukaan, ja että sitomista ja punomista käytettäisiin mahdollisemman paljon liimaamisen sijaan. Tästä keksin käyttää sokeria yhden hyönteisen ”liimana”. Käytin sitä sanomalehdistä toteutettavaan askarteluun sysipimikkään kohdalla. Suunnittelin myös lakanatekstiilin kovettamista sokerilla, mutta lopulta luovuin ideasta useiden yritysten jälkeen. Totesin sen olevan liian haastavaa ja sotkevaa isoille koululuokille, kun ohjaajia on vain yksi. Projektin edetessä jo seitsemän käsityömallin ja ohjeen valmistaminen alkoi tuntua melko suurelta työmäärältä. Tämänkin vuoksi yhden mallin jättäminen pois tuntui hyvältä päätökseltä.

5.4 Ohjeiden suunnittelu

Ötököiden askarteluohjeiden pääkriteerinä oli helppolukuisuus ja -käyttöisyys sekä selkeys. Kun suunnittelee työohjeita alakouluihin, on hyvä muistaa, ettei lukija osaa kovin monimutkaisia kädentaidollisia vaativia vaiheita ja tehtäviä ilman todella tarkkoja ohjeita. Kaikilla opettajilla ei välttämättä ole paljoakaan kädentaidollista koulutusta eikä omaan mielenkiintoon perustuvaa harjaantumista. Ohjeiden täytyi olla myös tavallisessa koululuokassa toteutettavia, joten isompien työvälineiden, kuten ompelukoneen tai puun työstöön tarvittavien tarvikkeiden käyttö ei ole mahdollista.

Minulle sanottiin, että saan liittää videoita ohjeisiin, jos koen jonkun työvaiheen tarvitsevan, mutta päädyin vaihekuvien olevan riittäviä. Raitalasi-siiven punomisohjeeseen laitoin aluksi Kotilieden sivuilta linkin, koska siinä oli mielestäni hyvät vaihekuvat. Lopulta päädyin ottamaan vaihekuvat itse.

Varsinainen ohjeiden kirjoittaminen minulla lähti käyntiin vasta, kun olin tehnyt hyönteisistä ensimmäiset versiot ja joitakin kokeillut jo muillakin vaihtoehdoilla. Lähdin kirjoittamaan työvaiheita yksi hyönteinen kerrallaan ensin ulkomuistista, ja tarkistin nämä jälkikäteen. Lisäsin sinne myöhemmin tarkistusta vaativia tietoja, esimerkiksi kuinka paljon mitäkin materiaalia tarvitsisi varata luokkaryhmälle.

Minulla oli ensimmäiset prototyypit mukani syksyn ensimmäisessä tapaamisessa. WWF:n ympäristökasvattaja oli malleista innoissaan ja antoi niistä paljon positiivista palautetta. Tapaamisessa osa malleista oli aika yksinkertaisina prototyyppeinä, esimerkiksi poppelikiitäjä oli vain vaaleanpu-
neisesta lakanakankaasta sokerilla kovetettu poppelikiitäjän mallinen pala. Tapaamisesta tuli todella hyvä mieli, ja kun olin ollut aiheen kanssa aika kauan yksin kesäloman ajan, niin oli mukava päästä aiheeseen taas enempi kiinni ja saada tukea. Tapaamisessa keskusteltiin myös siitä, kuinka toteut-
tan mallien testauksen.

6 HYÖNTEISTEN MALLIEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerron jokaisen hyönteisen käsityömallin tekoprosessin omana alalukunaan ja esittelen niissä käyttämäni materiaalit sekä menetelmät.

6.1 Saikurahaapsanen

Saikurahaapsasessa kiinnosti tämän kirkkaan keltainen väri. Saikurahaapsasen muoto oli myös erikoinen, hieman sirkkamainen. Ajattelin, että helpoiten kyseisen muodon saisi toteutettua kananmunakennoista. Olin saanut äidiltäni hänen töistään isoja teollisuusmunakenoja, joita pystyin käyttämään.

Leikkasin kananmunakenoja rikki, jotta näin mitä osia kannattaisi niistä käyttää. Päädyin käyttämään kennosta pisintä ”tötteröä”, joka on kennoissa aina neljän kananmunan välissä. Yhdestä tällaisesta palasta sain leikkaamalla sen puoliksi kaksi palasta, joita taivuttelin suuremmaksi. Toisesta leikkasin osan pois, jolloin tästä palasta tuli lyhyempi. Palat liimasin lomitain nurjalta puolelta, niin että lyhyempi pala jäi toisen alle. Kun liimaus oli kuivunut, maalasin hyönteisen kokonaan keltaisella. Sen kuivuttua, maalasin mustalla pienempään palaan hyönteisen silmät ja pidempään osioon hyönteisen kuoren kuvioinnit. Tein kuvioinnin todella paljon yksinkertaistettuna, jotta nuoremman lapsen olisi parempi ottaa siitä mallia.

Saikurahaapsanen tarvitsi vielä tuntosarvet sekä jalat. Ne päädyin tekemään malliversioon rautalangasta. Olin miettinyt myös piipunrassia, muttei se mielestäni sopinut tähän hyönteiseen. Saikurahaapsasella on hyvin ohuet tuntosarvet sekä jalat, joten rautalanka sopi mielestäni paremmin. Rautalangasta oli ollut puhe ympäristökasvattajan kanssa, ja hän oli sen materiaaliksi hyväksynyt. Leikkasin sivuleikkureilla rautalangasta neljä palaa, joista kolme taivutin melko loivaan mutkaan puolivälistä lankaa. Ne liimasin ylijääneen munakennon palasen avulla hyönteisen alapinnoille ja painoin kovasti, jotta liima tarttuisi kunnolla. Jätin hyönteisen kuivumaan alapuoli ylöspäin. Kun liima oli kuivunut, tein paksulla parsinneulalla pääpalaan reiät tuntosarville. Taivutin tuntosarvet viimeisestä palasta, niin että rautalanka oli kuin syvä U-kirjain. Pujotin ne rei'istä ja lisäsin tipan liimaa nurjalle puolelle pitämään ne paikallaan paremmin.

Tämä hyönteinen pysyi alkusuunnitelmasta asti samanlaisena. Ohjeeseen lisäsin, että saikurahaapsasen voi maalata joko keltaiseksi tai harmaaksi, koska niitä löytyy luonnosta kumpaakin väriä. Koska työssä on rautalankaa, pihtien käyttöä sekä työskentely vaatii hyvää keskittymiskykyä, arvioin ikäryhmäksi tälle työlle 4.-6. -luokkalaiset. Kesto tekemiselle arvioin noin 45 minuuttia.

Kuva 2 Saikurahaapsanen

6.2 Välkekauniainen

Välkekauniaisella on todella upea väritys. Se pisti ihan ensimmäisenä silmäni jo nimensä puolesta. Kuvan nähtyäni en ensin voinut uskoa, että välkekauniainen on Suomen lajistoon kuuluva hyönteinen. Välkekauniaisen metallinhohtoinen selkä vaati minusta muovin materiaaliksi, joten päädyin käyttämään muovipulloja. Leikkasin 1,5 litran muovipullosta pullon pohjasta alkaen palan, josta syntyi hyönteisen koko kuoriosaa pää mukaan luetuna. Tämä on aika vaikeaa, koska muovi pullon pohjaosassa on niin kovaa. Saksien täytyy olla terävät ja leikatessa tulee olla varovainen, koska myös muovin reunat jäävät teräviksi. Näiden syiden takia laitoin ohjeeseen suositusryhmäksi 4.-6. -luokkalaiset.

Levitin liimaa koveralle puolelle muovin palaa ja revin aikakausilehdestä paloja, jotka sommittelin sille puolelle niin, että värikkäät puolet tulisivat muovia vasten. Näin värit näkyisivät muovin läpi toiselle puolelle.

Leikkasin aikakausilehdestä saksilla kaksi mustaa soikion mallista palaa välkekauniaisen silmiksi. Liimasin ne välkekauniaisen “päähän” eli kuiperalle puolelle limsapullon pohjaosaan. Lopuksi katkoin ohuista oksista jalat ja liimasin ne hyönteisen alapuolelle. Siihen täytyi käyttää paljon liimaa ja hyönteisen piti antaa rauhassa kuivua. Kesto tekemiselle arvioin noin 30–45 minuuttia.

Kuva 3 Välkekauniainen

6.3 Hiisipuupistiäinen

Hiisipuupistiäinen on melko vaatimattoman näköinen. Sen rakenne on pitkulainen, joten ajattelin sen saavan helpoiten tehtyä lusikasta. Kiedoin vanhaa sukkahousua lusikan ympäri, jotta sain hyönteiselle enemmän rakennetta ja paksuutta. Näin sain valkoisen lusikan peittoon ja mustalla sukkahousulla hyönteiselle sai sen mustan värin. Lusikan kuppiosasta tuli hyönteisen pää, niin, että koverapuoli tuli lattiaa kohti, jotta päänmuoto oli paremman mallinen.

Olin säästänyt itselleni materiaaliksi kahvipusseja, joita olin päättänyt josain opinnäytetyöni askartelussa hyödyntää. havaitsin, että hyönteiseen sai hyvät ”hopeiset” siivet siitä materiaalista. Joten liimasin kahvipusseja yhteen ja annoin kuivua. Leikkasin sitten palasta siiville yhtenäisen palan. Sain siivistä symmetriset, kun taitoin palasen puoliksi ja leikkasin kaksinkertaisen siiven mallisen palan. Näin syntyi loivan v:n muotoinen kappale. Pujotin sen sukkahousujen välistä ja leikkasin rautalangasta kaksi pitkää pätkää, jotka kieputin rautalangan pätjän keskiosasta yhden kierroksen verran hyönteisen kropaan ympäri. Toisesta pätkästä tein etujalat ja toisesta taas takajalat. Käänsin rautalangan päitä hieman, jotta hyönteinen pysyisi paremmin seisomassa. Rautalankoja joutui muutenkin asettelemaan, jotta hyönteinen oli tukevammin maassa. Leikkasin vielä yhden pätjän rautalankaa, jonka taitoin keskeltä puoliksi. Työnsin taitoskohdan hyönteisen pään kohdalla (lusikan kuppiosa) sukkahousun alle ja laitoin sinne tipan liimaa, näin varmistin tuntosarvien pysymisen paikoillaan.

Myöhemmin tämä rautalanka vaihtui piipunrassiin, koska se sopii paremmin pienille lapsille. Valmiissa ohjeessa on mainittu molemmat materiaalit ja piipunrassin kohdalla lukee ”pienimmille”. Ikäryhmäksi määrittelin 1.-6. luokkalaisten, koska tämä on mielestäni tarpeeksi helppo pienemmillekin, mutta tämä nopea kiva askartelu vanhemmillekin. Kesto tekemiselle arvioin noin 30 minuuttia.

Kuva 4 Hiisipuupistiäinen

6.4 Raitalasisiipi

Raitalasisiipi on väritykseltään mustakeltainen, aika mehiläisen näköinen hyönteinen. Sillä on läpinäkyvät lasimaiset siivet, joten käytin niihin muovipulloa. Monissa virvoitusjuomapulloissa, erityisesti 1,5 litran, on valmiiksi uria tai jotakin muuta tekstuuria pullon muotoilussa. Leikatessa siitä kohdasta saa kivan yksityiskohdan raitalasisiiven läpinäkyviin siipiin. Huomasin tämän tehdessäni, miten kivasti siitä sai raitalasisiiven kauniin lasimaisen näköisen kuvioinnin.

Varsinaista mallia en suunnitellut siipien muotoon, koska muovipullosta on melko haastavaa leikata saksilla ja tekeminen olisi entisestään vaikeutunut, jos päällä olisi yrittänyt pitää mallia. Helpoin on ensin leikata siipiä muistuttavat palat ja sen jälkeen vielä muotoilla niitä. Pienempää palaa on huomattavasti helpompi käsitellä ja leikata siihen yksityiskohtia kuin saman tien yrittää leikata niitä pullosta.

Askarteluihin oli tarkoitus käyttää tekstiilejä ja koska liimaamista oli hyvä käyttää mahdollisimman vähän, päätin ottaa punontaa mukaan ohjeiden tekniikkoihin. Tässä kyseisessä askartelussa punontaa oli mielestäni helpoin toteuttaa munkinnuorilla. Olen munkinnuoritekniikalla tehnyt avaimenperiä lapsena ja se on helppo tekniikka, kun siihen saa hyvät ohjeet. Harjoittelin munkinnyöriä internetistä löytämäni videon avulla. Otin ensimmäisen kerroksen työvaiheista kuvaat, jotka liitin ohjeisiini.

Kun hyönteisen runko oli valmis, pyöritin mustasta piipunrassista sille tuntosarvet. Taitoin ne puoliksi ja pujotin tulevan hyönteisen pään kohdalta päällimmäisen punoksen alta. Laitoin päähän vähän liimaa, jotta tuntosarvet pysyisivät paremmin paikoillaan. Ikäryhmäksi arvioin tämän hyönteisen tekemiselle 3.-6. luokkalaiset, koska munkinnyöri vaatii keskittymiskykyä ja tarkkuutta. Kestoksi tekemiselle arvioin noin 45 minuuttia.

Kuva 5 Raitalasisiipi

6.5 Haapaperhonen

Haapaperhonen on suurimpia päiväperhosiamme ja on väritykseltään mustanruskea. Haapaperhosen selkein tuntomerkki on siiven alareunan raidat; valkoinen, mustaoranssi sekä sininen siipien alareuna. Valitsin materiaaliksi wc-paperirullan sekä pullovärit ja aikakausilehdet. Wc-paperirulla on melkeinpä joka kodista helposti löytyvä materiaali, ja halkaistessa sen, siitä saa sopivan kokoisen pahvin palan. Pullovärit yleensä löytyvät kouluista jo valmiiksi ja aikakausilehtiä opettajan on helppo pyytää kotoa, tuoda itseltään tai saada esimerkiksi lahjoituksena.

Kuviointiin keksin kaksi eri tapaa, joita opettaja voi varioida oman luokkansa oppilaiden taitotason ja iän mukaan. Olin ajatellut, että repiminen lehdistä voisi olla vanhemmille oppilaille kiinnostavampaa ja jotain uutta, kun taas nuoremmille voisi sopia maalaaminen paremmin. Lehdestä etsimiseen ja sommitteluun tarvitsee enemmän kärsivällisyyttä, pitkäjänteisyyttä sekä suunnitelmallisuutta.

Minun täytyi kuitenkin testata, kuinka nämä eri tekniikat tässä askartelussa toimisivat. Kumpaankin tekotapaan ensin taitettiin wc-paperi rulla lättänäksi, jolloin saatiin taitos leikkaamista varten. Leikkasin toisen taitoksen auki saksilla. Sen jälkeen palaa hieman taivuteltiin, jotta se suoristui. Taitoin taas rullan puoliksi ja piirsin perhosen ääriviivat. Leikkasin perhosen reunat piirrettyä viivaa pitkin. Avasin perhosen auki, jotta näin, minkä muotoinen siitä tuli ja muotoilin sitä vielä. Näin sain muodon malliin, jonka liitin perhosen ohjeeseen.

Katsoin netistä löytämästäni kuvasta mallia perhosen väritykseen sekä kuvioihin. Toisen puolikkaan perhostesta maalasin kotoani löytyvillä peittäville väreillä, joita omistin vain akryyleina. Ajattelin, että varsinaisen mallin maalaisin sitten opistolla, koska siellä oli samanlaisia pullovärejä kuin mitä koulussa käytetään.

Toiseen puoleen hahmottelin kynällä haapaperhosen siipien kuviota. Tämän jälkeen revin tarvittavia värejä aikakauslehtien sivuilta. Kun olin löytänyt värialueita tarpeeksi, aloin repimään paloja pienemmäksi ja hahmottelin niistä siipikuvioiden mukaisiksi. Liimasin Erikeeppillä kuvioita samalla sommitellen ja tarvittaessa revin paljoa pienemmäksi tai liimasin lomittain. Tein ensin vain toisen puolen, koska olin jo saanut testattua toimivatko työtavat niin hyvin kuin toivoin. Mielestäni nämä kummatkin toimivat hyvin, joten pystyin ohjeessa käyttämään kumpaakin tekotapaa suunnitelmani mukaan. Koska askartelun voi toteuttaa eri tavoin ja se on perusidealtaan hyvin yksinkertainen, arvioin ikäryhmäksi 1.-6.-luokkaiset. Nuoremmat voivat maalata perhosen suuripiirteisemmin ja vanhempia oppilaita voi haastaa matkimalla perhosen kuvioita esimerkiksi aikakauslehdistä paloja repien. Kestoksi tekemiselle arvioin noin 15-45 minuuttia.

Kuva 6 Haapaperhonen

6.6 Sysipimikkä

Sysipimikkä on koko musta kovakuoriainen, jonka kuori on uurteinen. Sillä on myös pitkät tuntosarvet. Valitsimme sen, koska sysipimikkä on hyvin perinteisen mallinen kovakuoriainen. Sysipimikkään päädyin käyttämään sanomalehtiä, koska se on kierrätysmateriaali, jota tulee moneen kotitalouteen hyvin säännöllisesti. Sanomalehti on siitä hyvä materiaali, että ajan kanssa se maatuu. Askarteluni olisi voinut toteuttaa myös liimavesiseoksella, mutta koska halusin korvata liimaa niin paljon kuin pystyin, valitsin sanomalehtipalojen kiinnitykseen sokeriliimavesiseoksen.

Tähän askarteluun tarvittiin joku muotti, jotta hyönteisestä tuli halutun mallinen. Ensimmäisen mieleeni tulivat pienet vesi-ilmapallot. Myöhemmin mietin, kuinka ilmapallot saattaisivat työskentelyssä poksahduttaa joko tahattomasti tai tahallisesti, jolloin koululuokassa olisi aikamoinen pauke ja hälinä. Lisäksi mini-ilmapalloista syntyisi todella paljon roskaa, mikä ei olisi ollut tilaajan arvojen mukaista. Tämän takia keksin monien nestemäisten vaatteiden pesuaineiden mukana tulevan pesupallon. Se on valmiiksi sopivan kokoinen ja mallinen, eikä rikkoudu tehdessä. Näitä ei kaikilla toki ole,

eikä opettaja välttämättä saa tai halua kerätä lapsilta niitä kotoa, joten laitoin ohjeeseen vaihtoehdoksi myös ne ilmapallot. Näin opettaja saa päättää, kumpaa hän haluaa käyttää.

Käytin mallia tehdessä pesupalloa. Suojasin pesupallon tuorekelmulla, kun ajattelin sen helpottavan työn irrottamista pesupallosta. Kastelin repimiäni paloja valmiiksi tekemääni sokerivesiseokseen. Tämän tein keittämällä vedenkeittimellä kuumaa vettä ja sulatin siihen sokeria saman verran kuin mitä vettä oli. Aloin asettelemaan kasteltuja paloja pesupallon päälle. Etenin aina yksi pala kerrallaan, eli kastoin, asetin päälle ja taputtelin kevyesti sen kiinni. Kun kerros oli tukevan oloinen, laitoin muovisen limsapullon korkin hyönteisen pääksi. Kiinnitin korkin hieman pienemmillä paloilla muuhun runkoon ja asettelin isompia paloja niiden päälle. Kun kerros oli paksu, silmämääräisesti noin yhden senttimetrin, jätin työn kuivumaan. Myöhemmin maalasin hyönteisen pulloväreillä mustaksi. Maalin kuivuttua, tein hyönteiselle vielä paperista silmät ja suun, jotka kiinnitin liimalla.

Tämä askartelu oli kaikista isotöisin ja aikaa tämän tekemiseen arvioin kaksi kertaa 45 minuuttia eli kaksi erillistä oppituntia. Syy tähän on se, että sokeriliimattujen sanomalehtien kuivuminen kestää kauan ja sen täytyy kuivua kokonaan ennen irrottamista muotin päältä. Mieluiten kuivumiseen olisi varattava vähintään vuorokausi. Maalaaminen tehdään vasta tämän jälkeen. Ikäluokituksen laitoin tähän askarteluun 1.-6. -luokkalaiset, koska mielestäni tämä sopii kaiken ikäisille. Ulkonäkö voi olla hyvinkin erilainen tässä tekijän mukaan, mutta se kuuluu asiaan. Varsinaisesti mitään vaikeaa tässä ei ollut, paitsi ehkä muotista irrottaminen. Jos on paksultikin sanomalehtikerroksia, saksilla leikkaaminen on hankalaa.

Kuva 7 Sysipimikkä

6.7 Punahärön toukka

Punahärö on hyvin silmiinpistävän punainen kovakuoriainen ja sen muoto on myös pitkulaisempi kuin esimerkiksi sysipimikkään. Juuri sen värin puolesta punahärö valikoitui mukaan, mutta monipuolistaaksemme ohjeita valitsimme punahäröstä toukka vaiheen. Punahärön toukka oli minusta kaikista helpoin toteuttaa valmiista tekstiiliputkesta. Keksinkin, että tällaisen saisi vaivattomasti parittomista sukista, joita ainakin minulla kotona vaeltelee todella paljon. Päädyin siihen, että sukista leikattaisiin varsi pois ja käytettäisiin vain jalkapöytäosaa.

Solmien saataisiin sukkaputkeen toukkamainen rakenne ja toukanjalat kaikista helpoiten käyttämällä pieniä oksan paloja, laittaen ne sukan sisälle pehmusteen, esimerkiksi vanun, kanssa. Solmimiseen käytin villalankaa, mutta sen ei tarvitse olla täyttä villaa, vaan voi käyttää myös sekoitelankaa. Solmimisen voi tehdä millä langalla vain, mutta paksumpi lanka on kiristäessä huomattavasti miellyttävämpi kuin esimerkiksi ompelulanka. Tässä tapauksessa riittävät pienetkin pätkät lankaa eikä vaadita kokonaisia keriä, ja uskon suurimmassa osassa kouluja löytyvän jämälankakeriä.

Suunnittelin, että tämä olisi kaikista helpoin ja nuorimmille sopivin työ. Tämän vuoksi laitoin ikäryhmäksi 1.-3. -luokkalaiset. Kestoksi arvioin tekemiselle noin 15–25 minuuttia.

Kuva 8 Punahärön toukka

6.8 Poppelikiitäjä

Poppelikiitäjän muoto on hyvin uniikki perhoseksi. Tämän takia valitsimme mukaan toisenkin perhoslajin haapaperhosen lisäksi. Sen väritys on punertavan ruskeasta harmaanruskeaan ja kuviointi on hyvin puumainen, mikä lisää sen uniikkia ulkonäköä. Poppelikiitäjä oli käsityömalli, joka ei päätynyt kokeiluista enää ohjeeksi asti. Olin suunnitellut tekäväni siitä sysipimikkään lailla ohjeen, joka kivetettäisiin sokerivesiseoksella. Poppelikiitäjästä oli tarkoitus tehdä kaava, jonka mukaan tekstiilistä leikattaisiin perhosen

mallinen pala. Tein testejä, joissa kastoin kangaspalan sokerivedessä ja sen jälkeen asettelin sen kananmunakennon päälle kuivumaan. Apuna käytin puisia grillitikkuja, joita asettamalla perhosen vartaloon, sain sen nousemaan siipiä korkeammalle.

Nopeuttaakseni prosessia kokeiluiden aikana kuivatin perhosen miedossa lämmössä uunissa. Tämä onnistui hyvin, mutta lisätessä pieniä kangaspaloja kuvioinniksi päälle, kuivuminen pitkittyi huomattavasti enkä saanut niitä täysin kiinnittymään. Jos kovetetun hyönteisen olisi halunnut maalata, olisi täytynyt olla todella varovainen ja maltillinen maalien kanssa maalin kosteuden takia. Perhonen olisi voinut mennä takaisin kasaan kastuessaan. Loppujen lopuksi koin poppelikiitäjän askartelun liian vaikeaksi, tämä askartelu karsiutui lopulta pois.

7 KÄSITYÖMALLIEN TESTAAMINEN

Olin syksyllä 2016 opintojeni työharjoittelussa Forssan kaupungin Wahren opiston käsityöpuolella. Olin suunnitellut ja sopinut jo ennen harjoittelun alkua, että saisin harjoittelussani testata suunnittelemani käsityömalleja opiston Taiteen perusopetuksen lasten ryhmissä. Näistä ryhmistä käytetään nimeä Pieni Käsityökoulu. Pienen Käsityökoulun ryhmiä opistolla on kolme, ja niistä kaksi nuorempaa ryhmää kuuluvat opinnäytetyöni kattavaan ikäryhmään eli opiskelijat olivat alakoulussa luokilla 1-6. Näissä ryhmissä toteutin omat testipäivät. Toisessa ryhmässä oli opiskelijoita 1.-3. -luokilta ja toisessa 3.-5. -luokilta, joten sain vertailukelpoista tietoa näistä ryhmistä.

Olin suunnitellut toteuttavani mallien testaamisen kahtena erillisenä ohjauspäivänä. Kun kyseessä oli ammattikorkeakoulun opinnäytetyö ja testaaminen tuotti aineistoa opinnäytetyöhöni, tarvitsi osallistujilta olla kirjallinen lupa tutkimukseen osallistumisesta. Koska testaukseen osallistuva olivat alaikäisiä eli alle 18-vuotiaita, täytyi heidän vanhemmiltaan pyytää lupa osallistumiseen.

Tutkimukseni ollessa osana WWF:n isoa ympäristökasvatusprojektia, sieltä haluttiin tuoda kuvaaja kuvaamaan tilannetta. Tästä täytyi myös tiedottaa lapsia ja heidän vanhempiaan, joten lisäsin samaan tiedotteeseen kohdan, jossa vanhempi voi antaa suostumuksen kuvaamiseen ja kuvan käyttöön (ks. Liite 1).

Minun piti suorittaa ensimmäinen ohjauspäiväni 9. Marraskuuta, mutta sairastumisesta johtuen en päässyt ohjaamaan silloin. Olin ensimmäiselle ohjauspäivälle sopinut WWF:ltä kuvaajan tulevan paikalle. Lopulta kaikkien kanssa päädyimme siihen, että kyseisen kerhokerran testaukset siirrettiin seuraavaan viikkoon, jolloin kuvaajakin vasta saapuisi. Tämä ohjauspäivä oli seuraavana keskiviikkona 16. marraskuuta.

Aloitimme nuorempien ryhmien kanssa kello 15.45. Paikalla oli kuusi opipilasta eli kaikki ryhmästä. WWF:ltä tuli kuvaaja Forssaan neljän maissa, menin häntä ulos opiston ovelle vastaan. Kun kuvaaja tuli paikalle, olimme

lasten kanssa aloittaneet jo tarvikkeiden levittämisen. Jaoin lapsille paperisen kaavan, kuten myös vessapaperirullia. Ohjeistin lapsia leikkaamaan rullan halki ja taivuttelemaan palaa suuremmaksi. Lapset piirsivät perhosen kaavan mukaan halkaistulle rullan palalle. Jokainen sai itse päättää, miten he koristelisivat perhosensa. Vaihtoehtoina oli maalata tai kuvioida aikausilehdistä repimällä tai leikkaamalla suikaleita ja liimaamalla niitä. Suurin osa maalasi perhosensa, ja tämä osoittautui hyvin nopeaksi tekniikaksi tässä ryhmässä. Tekeminen sujui mielestäni tosi hyvin. Aikaa koko ohjakselle oli varattu 1,5 tuntia. Tämä aika oli siihen verrattuna aika pitkä, kun oppitunnin pituus on usein 45 minuuttia. Toiveena minulla oli, että siinä oppitunnissa lapset saisivat työn valmiiksi. Tarkoitus oli siis saada 1,5 tunnissa tehtyä kaksi eri askartelua. Koska aikaa kului moneen eri ylimääräiseen asiaan kuvaamisen ja alkuvalmistelujen kanssa

Nuorempien ryhmän tunnit päättyivät kello 17.15. Viidentoista minuutin jälkeen tuli uusi ryhmä. Tällä kerralla paikalla oli kaikki vanhemmasta ryhmästä eli viisi oppilasta. Kokeilimme sysipimikkää, josta ajattelin, että sen tekemisestä tarvittaisiin eniten tietoa. Hyönteisaskartelu oli tarkoitus tehdä sanomalehdistä ja kovettaa sokerilla. Suojasimme sitä varten pöydät. Ohjeistin lapset sillä välin laittamaan elmu-kelmun palan pesupallon päälle, jotta sen pallon päälle askartelu lähtisi kuivuttuaan irti helpoiten. Olin hakenut etukäteen vedenkeittimen, jolla keitin veden kuumaksi. Sokeri sulatettiin vedellä ja sekoitin sen valmiiksi metallisiin kulhoihin. Laitoin pöydälle kulhoja ja jokainen sai lisäksi omia sanomalehtiä. Lapset repivät suikaleita valmiiksi itselleen kasoihin. Ohjeistuksena oli tehdä noin 5-10 cm kokoisia kaiken muotoisia paloja. Jaoin kaikille pesupallon, jonka päälle aloimme tekemään hyönteistä. Tekeminen tapahtui saman lailla kuin minun tehdessä sysipimikän mallikappaletta, tämä prosessi on kuvattuna luvussa viisi omana alalukunaan. Lapset pitivät askartelusta paljon, vaikka kädet heillä tahmaituivatkin. Sokerin saa onneksi helposti pestyä pois käsistä. Tässä testauksessa korostui se, kuinka eri tahtia lapset saivat tämän tehtyä.

Seuraavalla ohjauskerralla 23.11 pienemmät lapset tekivät hiisipuupistiäisen. Heidän kanssaan hyönteisen jalkoina ja tuntosarvina käytettiin piipunrassia. Isommat tekivät loppuun sysipimikkänsä ja kokeilimme heidän kanssaan tehdä myös välkekauniaista. Siinä pullojen leikkaaminen osoittautui melko vaativaksi, joten laitoin tästä huomion ohjeisiin ja nostin askartelun suosituskärajaa 4.-6. -luokkalaiseen.

Olin lähettänyt mallit WWF:lle joulukuun puolella, jotta heillä olisi hyönteismallit näytettävänä Educa-messuilla. Educa on Suomen johtava opetus- ja kasvatustalon tapahtuma, jotka järjestetään Helsingin Messukeskuksessa tammikuussa. Hyönteismallien prototyypit olivat olleet heillä mallina jo koulukiertueeseen osallistuvien lähettiläiden koulutuksessa mukana. Joulukuun ja tammikuun aikana kirjoitin ohjeet valmiiksi ja otin tarvittavat vaiheistuskuvat. Lähettämieni tiedostojen pohjalta WWF:llä koostettiin Powerpoint-tiedostot jokaisesta askarteluohjeesta. He myös ottivat ötököistä tuotekuvat, jotka näkyvät ohjetiedostoissa. Valmiit ohjeet löytyvät kiertueen omalta sivulta <http://wwf.fi/metsässä/>.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa tarkastelen, miten opinnäytetyö vastaa tavoitteisiin ja mitä tuotettiin sekä, pitäisikö hyönteismalleissa ja niiden teko-ohjeissa muuttaa jotain. Luku sisältää myös itsearvioinnin opinnäytetyöprosessista.

8.1 Opinnäytetyön tuotokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kahdeksasta Suomessa uhanalaisesta ja harvinaisesta hyönteisestä käsityömallit sekä niiden ohjeet. Tämä toteutui, vaikkakin määrä lopulta vähennettiin seitsemään. Tilaaja toivoi viidestä kahdeksaan erilaista askarteluohjetta ja itse halusin tehdä tuon kahdeksan, joten tilaajalle lopulta syntyneet seitsemän oli täysin heidän toiveidensa mukainen lopputulos. Tutkimustehtävänä oli selvittää, miten kierrätysmateriaaleja käyttäen voi tuottaa alakoululaisille sopivat ja ympäristöystävälliset monipuoliset askarteluohjeet. Löysin tähän sopivat tavat, jotka vastasivat tilaajan toiveisiin. Pyrin keksimään erilaisia tekotapoja, jotka korvaisivat liimaamisen tai maalaamisen, kuten

Yksi tutkimuskysymyksistä oli: “Mitä tekniikkoja ja materiaaleja käytetään?” Käytettyjä tekniikoita olivat muun muassa liimaaminen, maalaaminen, solmiminen, leikkaaminen, repiminen, sokerivedellä kovettaminen, katkaiseminen pihdeillä ja käsin, piirtäminen ja taivuttaminen. Materiaaleina olivat kierrätysmateriaaleista esimerkiksi wc-paperirullat, kananmunakennot, kahvipussit, muovipullot, sanoma -ja aikakauslehdet sekä erilaisia kierrätystekstiilejä: paidat/matonkuteet, sukkahousut ja sukat. Muita materiaaleja olivat oksat, rautalanka, piipunrassit, villalangat, muovilusikka, ilmapallot/pesupallot ja pumpuli.

Opinnäytetyön tärkeimmät tavoitteet olivat käyttää kierrätysmateriaaleja, tehdä ohjeista mahdollisemman monipuoliset sekä huomioida kohderyhmän taito- ja tietotaso. Valitsemillani tekniikoilla ja materiaaleilla toteutuivat sekä monipuolisuus että kierrätysmateriaalejen laaja käyttö. Opinnäytetyön tuloksena syntyi kolme eri ohjetta, joissa käytetään kierrätystekstiilejä: raitalasisiipi, punahärön toukka ja hiisipuupistiäinen.

Kohderyhmän tieto- ja taitotaso huomioitiin ja selvitettiin opinnäytetyössä monella tavalla. Tutustuin perusopetuksen opetussuunnitelmaan koskien ympäristökasvatusta (ympäristöoppi) sekä käsityökasvatusta. Sieltä sain tietoa erityisesti kädentaidon osalta kehyksistä, joissa suunnittelin työtäni. Samana syksynä olin harjoittelussa Wahren opiston lasten käsityöryhmissä, joissa sain paljon tietoa esimerkiksi alakouluikäisten lasten motoriikasta. Tietysti minun täytyi huomioida se, että nämä lapset ja nuoret ovat kiinnostuneet käsitöistä ja heillä on jo monia taitoja, joita kaikilla perusopetuksessa olevilla lapsilla ei ole.

Tarkempaa tietoa lasten tiedoista sain heille pitämistäni testaustuokioista. Näin selvisi, kuinka lapset kokivat ja osasivat juuri nämä minun valitsemat menetelmät. Samalla kävi ilmi, kuinka menetelmät toimivat isommalle ryhmälle ja kuinka paljon materiaaleja isoille ryhmille tulisi varata. Verrattuna

koululuokkaan ryhmät olivat kuitenkin noin kolme kertaa pienemmät, joten kerroin käytetyt materiaalit niin, että sain tarvikemäärät 20 oppilaalle.

Tehtyjen käsityömallien ja -ohjeiden avulla pääsee tarkastelemaan harvinaisia ja uhanalaisia hyönteislajikkeita sekä samalla tekemään käsitöitä. Motivaatio on tärkeässä osassa uuden oppimiseen ja tällaiseen luovaan tekemiseen. Lasten kiinnostus askarteluihin ja näiden avulla luontoon oli tarkoitus herättää sillä, että hyönteismallit ja niiden ohjeet olisivat kiinnostavan näköisiä ja hauskoja tehdä. Valitsin hyönteislajikkeita, joilla on hauskoja nimiä ja kiinnostava ulkonäkö. Valitut hyönteiset pyrittiin myös valitsemaan hyönteistutkijan listalta siten, että mukaan saatiin mahdollisemman monipuolisesti erilaisia hyönteisiä.

Lasten oli tarkoitus myös tehdä luontoretkiä opettajan kanssa liittyen askarteluihin. Ajatuksena oli, että lapset voisivat mennä ensin hakemaan materiaaleja luonnosta (oksia) ja tehtyään hyönteiset viedä ne luontoon. Näin toteutettuna opinnäytetyöni tukee hyvin monipuolisin tavoin ympäristökasvatusta. Vaikkei opettaja käyttäisikään luokkalaisiaan luonnossa, he saavat paljon uutta tietoa WWF:n koululähtetilään pitämästä oppitunnista. Kun aiheeseen palataan vielä hyönteisaskarteluissa, asiat jäävät todennäköisesti paremmin lasten mieleen.

Tämä opinnäytetyö tuotti käsityömallien lisäksi ohjeet niiden tekemiseen. WWF:n Internet-sivulle jäävien ohjeiden kannalta tärkein tavoite oli saada aikaan mahdollisemman selkeät ja helpot ohjeet?” Kun käsityön vaiheistaa joka kohdan auki, seuraamisesta ja samalla lailla tekemisestä tulee vaivatonta. Ohjeiden väärin ymmärtämisen koitin poissulkea kuvilla kohdissa, joissa tuntui, ettei pelkillä sanoilla saada kuvailtua tarpeeksi tarkaksi. Jokainen ohje on omana PowerPoint esityksenä ja niistä kaikista on pyritty tekemään helppolukuisia. Jokaisen ötökkäohjeen ensimmäisen dian oikeassa ylänurkassa on suositusikä esitettynä esimerkiksi ”Ikäryhmä: 3.-6. luokka sekä arvioitu aika ”Kesto: n. 45 min”. Tämä auttaa opettajaa löytämään hänen tarpeisiinsa sopivat ohjeet, eikä hänen tarvitse lukea koko ohjetta löytääkseen nuo tiedot. Dioissa työvaiheet ovat omilla ranskalaisilla viivoillaan listattuna ja, jos askartelu tehdään monessa työvaiheessa, on ne nimettyinä ”työohje 1”, ”työohje 2” jne. Tämän lisäys tehtiin WWF:n toimesta ja se on hyvä lisä ja jäsentele ohjeen entistä selkeämmäksi.

Minua autettiin myös ohjeiden selkokieliisyydessä WWF:n toimesta. Pyrin mahdollisimman vähän käyttämään kädentaitojen erityissanastoa, jotka eivät ole arkikielisiä ja saattavat olla osalla hyvinkin vieraita. Jos käytin enemmän kädentaidollista sanastoa, selitin sen ohjeessa. Esimerkiksi ”Leikkaa valitsemasi kangas kuteiksi. Tarvitset noin 50–60 cm pitkiä pätkiä neljä. Suikaleiden leveys n. 6-8 cm. Venytä suikaleet, kun olet leikannut. Näin niistä tulee matonkudepaloja”. WWF:ssä ohjeet muokattiin nykyisiksi PowerPoint -tiedostoiksi, jotta ohjeista tuli yhtenäiset ja WWF:n logolla merkityiksi. WWF:ssä otettiin myös ”tuotekuvat” ötököistä, ja ne liitettiin ohjeisiin. He lisäsivät ohjeisiin myös tietoa ja realistisen kuvan jokaisesta hyönteisestä. Tämä oli tarkoituksena alun perinkin, jotta samalla on mahdollisuus oppia jokaisesta lajista.

8.2 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi

Opintojeni aikana en suunnitellut tekeväni lopputyötä lapsille ja nuorille, koska olen ajatellut ikäihmisiä minulle parhaiten sopivana kohderyhmänä. Etenkään en osannut kuvitella tekeväni opinnäytetyötä WWF:lle. Olin etsinyt itselleni sopivaan opinnäytetyön aihetta, kun sain viestin tällaisesta mahdollisuudesta. Tartuin tähän aiheeseen, koska tykkään suunnitella itse ja tiesin tämän tuovan minulle paljon uutta oppia sekä haastetta. Erityisesti se, että pääsin tekemään yhteistyötä suuren järjestön kanssa ja heidän ympäristökasvattajien kanssa sekä tutustua heidän toimintaansa, tuntui hienolta. Minua on kiinnostanut Green Care -toiminnan ja -ideologian yhdistäminen ohjauksiin. En ollut koskaan tehnyt hyönteisaskarteluja, mutta silti tiesin, että minulla olisi annettavaa tälle projektille. Kun etsin samalla harjoittelupaikkaa ja sain sovittua testauksen Pienen käsityökoulun ryhmiin, innostuin enemmän. Olen todella kiitollinen tästä yhteistyöstä sekä mahdollisuudesta, että pääsin tekemään näin tärkeään kontekstiin oman lopputyöni.

Tämän kaltaisessa kehittämistyössä on mielestäni tärkeää innostus aiheeseen. Itse koen, etten olisi osannut olla näin mielikuvituksellinen materiaallinen sekä tekniikoiden suhteen ilman innostustani. Toki se, että olen aina ollut käsitöissä melko kokeilunhaluinen, edisti käsityömallien ja -ohjeiden tekemistä. Arvostan suuresti WWF:ää, joten senkin takia halusin keksiä jotain uutta. Oma innostumiseni materiaalien ja tekniikoiden suhteen välillä olla niin suurta, että täytyi palata punnitsemaan, mikä on parasta oppilaiden ja heitä ohjaavan opettajan sekä tilaajan kannalta. Yksi esimerkki innostumisestani on kankaan kovettaminen sokeilla. Vaikka sokerilla työskentely on tahmaavaa, halusin säilyttää sen yhdessä ohjeessa vaihteluna liimaamiselle.

Koska kyseessä oli projektiluonteinen tilaustyö, niin tilaajan ajan tasalla pitäminen oli tärkeää. Minulla oli 2016 syksyllä monia terveydellisiä seikkoja, jotka vaikuttivat erityisesti harjoitteluun ja jonkin verran opinnäytetyön aikatauluihin. Onneksi kaikki saatiin sovittua, ja aikataulun muutokset olivat mahdollisia myös WWF:n osalta. Kaikki käytännön asiat ja tilatut tuotteet valmistuivat tammikuun alkuun, jolloin koulukiertuetta käynnistettiin. Opinnäytetyön kirjallinen osio, joka ei vaikuttanut enää tilaajaan, sen sijaan valmistui paljon myöhemmin. Aikatauluissa pysyminen on tärkeää, mutta myös oman jaksamisenkin muistaminen. Varsinkin kun kyse oli näin pitkään kestävästä projektista, jossa yhteistyö kesti melkein yhdeksän kuukautta.

WWF:n lisäksi työelämäkumppanina opinnäytetyössäni oli Wahren opisto, jossa olin työharjoittelussa ja testasin hyönteismallien ohjeita. Opistolla oli useita henkilöitä, joilta täytyi kysyä mielipidettä, ja myös tiedottaa projektin etenemisestä. Ohjeiden testaamisessa kysyttiin luvat sekä rehtorilta että lasten vanhemmilta. Opinnäytetyötä tehdessä tiedon oli kuljettava myös opettajille. Kun mukana oli näin monta yhteistyötahoa, oli otettava itse vastuuta asioiden selvittämisestä ja varmistamisesta sekä tiedon välittämisestä. Onneksi koulutusohjelmassamme sai aina apua ja vastauksen kysymyksiinsä, eikä kysymysten kanssa tarvinnut olla yksin.

Olen koko elämäni ajan tehnyt kaikenlaisia kädentaitoja vaativia asioita. Lapsena tein ensin leluilleni vaatteita ja tavaroita, sitten koulussa ensimmäisillä luokilla oman opettajan pitämien askartelujen muodossa, kunnes kolmannella luokalla menin kädentaidon perusopetukseen työväen opistoon. Siellä olin kuusi vuotta suorittaen myös siihen liittyvät syventävät opinnot. Tämän jälkeen osallistuin teini-ikässä aikuisten lasi- ja kynttiläkursseille. Päädyin opiskelemaan myös ohjaamista ja kädentaitoja juuri oman intohimon vuoksi. Ehkä tärkein asia, minkä olen opinnoissani oppinut, on, että pitää luottaa itseensä ja vain haastamalla löytää itsestään kaiken osaamisen. Aina ei tarvitse onnistua, koska siinä oppii taas uutta tietoa. Aika vähän edes katson ohjeita, koska pidän kokeilemisesta ja itse keksimisestä.

Opinnäytetyön puitteissa olin monessa suhteessa epämukavuusalueella. Toisaalta minusta oli myös ihanaa olla opinnäytetyössä asiantuntijan roolissa ja opin arvostamaan samalla taitojani. Jouduin tutustumaan kädentaitoihin enemmän tieteellisesti kuin olen koskaan aiemmin. Minulla on ollut paljon tietoa, mutta kun oman tietonsa joutui perustelemaan tutkimuksen avulla ja tutkimaan lähdeaineistoa, sain lisää sellaista vahvistusta ammattitaitoon, jota tarvitsee työmaailmassa. Tiedonhakutaitoni kehittyivät samalla paljon. Varsinkin, kun rahat ovat kaikkialla vähäisiä, on tärkeää, että osaa perustella taiteellinen toiminta tutkimustuloksen ja teorialähtöisesti. Opin uudella tavalla myös tuottamaan ja jäsentelemään tekstiä, mistä on hyötyä työelämässä.

Opinnäytetyöhön kokonaisuutena olen todella tyytyväinen, varsinkin siihen, että sain täytettyä tilaajan toiveet ja tilaajan osalta pysyin aikataulussa. Koen, että ammattikorkeakoulun opinnäytetyöksi, työni oli todella laaja verrattuna työn kokonaisopintopisteeseen. Opinnäytetyö vei minut myös aivan uusille poluille monessa asiassa. Jos muuttaisin yhtä asiaa opinnäytetyöprosessissani, niin se olisi ehdottomasti parempi tutustuminen teorian tietoon jo alkuvaiheessa. Erityisesti tuntemalla paremmin lapsen kehityksen ja sen vaiheet luovuuden sekä motoriikan osalta olisin saanut tarkempaa tietoa siitä, mitä tekniikkaa ja minkälaista ohjeistusta on hyvä käyttää. Jälkikäteen mietittynä, olisin myös voinut antaa lisää tilaa lapsen omalle luovuudelle. Tämä olisi kuitenkin täytynyt rajata ja suunnitella hyvin.

Opinnäytetyön aloituksen aikoihin vuoden 2016 alussa tuli voimaan laki orgaanisen jätteen viemisestä kaatopaikalle. Tämä tarkoittaa sitä, ettei tekstiilejä saa enää päätyä kaatopaikalle vaan, että kaikki tekstiili tulee kierrättää. Kierrätystä ja sen tärkeyttä ei minusta voi korostaa liikaa. Vaikka lapsien kotikasvatus vaikuttaa paljon, on myös opettajien ja koulun esimerkillä suuri vaikutus. Kaikesta hienointa olisi, jos lapsi innostuisi kierrätyksestä niin paljon, että hänen mukanaan oppi menisi kotiinkin. Kierrättäminen ja kestävä kehitys olivat opinnäytetyön perusta käsityömallien suunnittelussa. Kaikkea ei voi sisäistää heti, mutta kaikki pienetkin teot ympäristön eteen ratkaisevat. Lapset ovat ne, jotka muokkaavat maailmaa eteenpäin, joten näytetään heille esimerkkiä.

LÄHTEET

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kajanto, A. (1992). Ympäristökasvatus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014). Haettu 1/2019 osoitteesta
https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus
- Sarkkinen, S. (2017). Mitä ympäristökasvatus on? Ympäristökasvatus 2/2017. Haettu 2/2019 osoitteesta
http://ymparistokasvatus.fi/mita_ymparistokasvatus_on/
- Suojanen, U. (1993). Käsiyökasvatuksen perusteet. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset
- Wahlström, R. & Juusola, M. (2017). Vihreä hoiva ja kasvatus. Helsinki: Kustannusyhtiö Artemia
- WWF (2019). Historia. Haettu 2/2019 osoitteesta
<https://wwf.fi/wwf-suomi/historia/>
- WWF (2018). Kouluvierailut. Haettu 11/2018 osoitteesta
<https://wwf.fi/vaikuta-kanssamme/ymparistokasvatus/kouluvierailut/>
- WWF (2019). Tietoa meistä. Haettu 2/2019 osoitteesta
<https://wwf.fi/wwf-suomi/tietoa-meista/>
- WWF (2017). Vuosisata metsässä – lahopuiden salattu elämä. Haettu 4/2018 osoitteesta <http://wwf.fi/metsässä/>

KUVALUETTELO

Kuva 1 Hyönteisaskartelut luonnossa (Sanna Savonmäki)

Kuva 2 Saikurahaapsanen (Saara Tunturi/WWF)

Kuva 3 Välkekauniainen (Saara Tunturi/WWF)

Kuva 4 Hiisipuupistiäinen (Saara Tunturi/WWF)

Kuva 5 Raitalasisiipi (Saara Tunturi/WWF)

Kuva 6 Haaperhonen (Saara Tunturi/WWF)

Kuva 7 Sysipimikkä (Saara Tunturi/WWF)

Kuva 8 Punahärön toukka (Saara Tunturi/WWF)

LUPALAPPU KÄSITYÖMALLIEN TESTAUKSEEN

WWF:n yhteistyöprojekti Wahren opiston taiteen perusopetuksen pienen käsityökoulun kanssa

WWF tekee Suomen metsien luonnon monimuotoisuutta tutuksi alakouluihin suuntautuvalla koulukiertueella. Vuonna 2017 toteutettava koulukiertue on osa Suomi 100-juhlavuoden tapahtumia. Kouluvierailijan toteuttama oppitunti on innostava ja toiminnallinen kokonaisuus, jossa tutuksi tulevat lahopuulla elävät hyönteiset ja niiden merkitys metsälle. Vierailun jälkeen oman opettajan kanssa tehdään ötökkäaskarteluja ja –käsitöitä sekä retki lähimetsään. WWF kouluttaa noin 30 kouluvierailijaa, jotka kiertävät kouluja kattavasti ympäri maata. Tavoitteena on pitää 1000 oppituntia ja tavoittaa 22 000 oppilasta. Kouluille oppitunti on maksuton.

Ötökkä-käsityömallit ovat osa opiskelija Sanna-Mari Savonmäen opinnäytetyötä ja ne julkaistaan WWF:n materiaalipankissa (www.fi/vaikuta-kanssamme/ymparistokasvatus/materiaalipankki/). Askarteluohjeisiin tarvitaan valokuvia, joissa lapset askartelevat kyseisiä malleja. Lisäksi kuvia lapsista ja valmiista askarteluista käytetään WWF:n nettisivuilla ja koulukiertueella innostamaan opettajia ja oppilaita askartelemaan.

Kuvauslupa

Olen tietoinen ja hyväksyn, että lapseni osallistuu Wahren opiston taiteen perusopetuksen pienessä käsityökoulussa Sanna-Mari Savonmäen ohjauksessa ötökkäaskarteluihin 9.11.2016. Askartelua ja lapsia on kuvaamassa WWF:n tiedottaja Paula Kallio.

Tutkimuslupa

Koska ohjaus on osa ammattikorkeatasoista opinnäytetyötä ja tilanteessa kerätään aineistoa havainnoimalla ja suullisesti, siihen osallistumiseen on pyydetty kirjallinen lupa. Havainnointi koskee ohjaustoiminnan opiskelijan Sanna-Mari Savonmäen suunnittelemaa käsityömalleja, ja sitä onko niiden vaikeustaso, ohjattavuus sekä ohjeistus sopiva tulevaa koulukiertuetta varten. Tilanteen tarkoitus on testata käsityömalleja, ja kerätä palautetta tilanteeseen osallistujilta. Opinnäytetyössä ei tulla mainitsemaan lasten nimiä tai siinä ei tule näkymään tunnistettavia valokuvia. Valmiissa opinnäytetyössä puhutaan yleisellä tasolla ohjaustilanteesta, ja jos opiskelija nostaa jotain esimerkkejä hyönteisaskartelujen tekemisestä, se tapahtuu nimettömästi ja niin, ettei kyseistä lasta pystytä tunnistamaan.

Ötökkäaskarteluja tehtäisiin kahdella kerralla 9.11 ja 16.11, mutta vain ensimmäisellä kerralla 9.11 mukana on ulkopuolinen henkilö kuvaamassa tekemistä. Kummallakin kerralla testattaisiin kahta askartelua. Yhteensä käsityömalleja on kahdeksan, ja niitä testattaisiin kummassakin keskiyöön pienessä käsityökoulussa. Näin kumpikin ryhmä pääsisi testaamaan yhteensä neljää mallia.

Ympäristökasvatusta käsitöillä alakouluikäisille

Lapseni saa osallistua ohjaukseen, jossa Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija ohjaa ja kerää aineistoa opinnäytetyöhönsä

Lapsi, jota lupa koskee.

Paikka ja päivämäärä

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Ole hyvä ja palauta tämä lomake lapsen mukana ke 9.11 mennessä

Lisätietoja projektista antaa WWF:n ympäristökasvattaja Sanna Koskinen, puhelin 050 5165 404 ja sanna.koskinen@wwf.fi

WWF:n nettisivut löytyvät osoitteesta: www.wwf.fi